МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

СКОТАР ЯНА ЯНІВНА

Допускається до захисту:
заступник завідувача кафедри
прикладної математики, к.ф.-м.н.
________________________О. Д. Трофименко
«_____»___________________ 20_____ р.

Канонічні системи і їх функції Тітчмарша-Вейля

Спеціальність 111 Математика
Магістерська робота

Науковий керівник:
Деркач В. О., завідувач кафедри
прикладної математики,
д.ф.-м.н., професор

Оцінка:_____/_____/____________________
(бали/за шкалою CKTS/за національною шкалою)
Голова ЕК: ___________________________

Вінниця 2019

АНОТАЦІЯ

Скотар Я. Я. Канонічні системи і їх функції Тітчмарша-Вейля. Спеціальність 111 Математика, освітня програма Математика. Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019 — 50 с.

Ключові слова: Симетричні оператори, лінійні відношення, граничні трійки, канонічні системи, функції Вейля.

Бібліограф.: 36 найм.

Skotar Ya. Canonical systems and their Titchmarsh-Weyl functions. Specialty 111 Mathematics, Education program Mathematics. Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2019.

Keywords: Symmetric operators, Linear relations, Boundary triples, Canonycal systems, Weyl functions.

Bibliography: 36 items.

ЗМІСТ

ВСТУП

Канонічною системою називається диференціальне рівняння у вигляді

$$Ju'(x) = -zH(x)u(x), \quad J = \begin{pmatrix} 0 & -1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}.$$

Ця система зі спектральним параметром z розглядатиметься на відкритому, можливо нескінченному, інтервалі $x \in (a, b)$, $-\infty \leq a < b \leq +\infty$ в якій H — дійснозначна 2×2 матриця-функція, яка належить $L^1_{loc}(a, b)$ і не дорівнює тотожньо нулю. Канонічні системи представляють великий математичний інтерес, оскільки вони в точному розумінні є найбільш загальним класом симетричних операторів другого порядку.[23]

Теорія канонічних систем включає в собі всі види диференціальних операторів другого порядку такі як оператор Штурма-Ліувілля, струна Крейна-Феллера, різницеві оператори, пов'язані з матрицею Якобі, та інші. Основи спектральної теорії канонічних систем було закладено в роботах М. Г. Крейна (див. також монографії [9; 30]). Повний опис спектральних функцій канонічних систем другого порядку було отримано Л. де Бранжем [4]. Сучасна теорія канонічних систем представлена в монографіях [2; 23; 26].

Іншій важливий об'єкт, який розглядається в роботі — це функції Вейля-Тітчмарша. Для оператора Штурма-Ліувілля цю функцію було введено Германом Вейлем у звязку з класифікацією сингулярних точок оператора методом теорії вкладених кругів Вейля. У подальшому цю функцію було використано Тітчмаршем для обчислення спектральної функції оператора Штурма-Ліувілля. В роботах В. Деркача і М. Маламуда було введено абстрактний варіант функції Вейля-Тітчмарша і досліджено спектри довільних розширень симетричного оператора у просторі Гільберта. Важливість функції Вейля для спектральної теорії канонічних систем випливає з того, що їх інтегральні представлення дозволяють обчислити спектральні функції самоспряжених операторів, що відповідають канонічній системі.

В магістерській роботі застосовано теорію граничних трійок, що було розвинено в роботах [10; 15] до канонічних систем. Зокрема, побудовано теорію вкладених кругів Вейля для канонічних систем, знайдено формули для граничних трійок для канонічних систем як в регулярному, так і в сингулярному випадку граничного кола у нескінченності. Наведено формулу про факторизацію фундаментальних матриц для зчеплення двох канонічних систем. Це дозволило обчислювати функції Вейля для граничних трійок і функцій Вейля багатьох канонічних систем у явному вигляді. В роботі розглянуто три приклади канонічних систем, для яких знайдено граничні трійки і їх функції Вейля.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРІЯ РОЗШИРЕНЬ СИМЕТРИЧНИХ ОПЕРАТОРІВ. ФУНКЦІЇ КЛАСІВ R ТА S

1.1 Розширення симетричних операторів

В цьому розділі наведено огляд класичної теорії розширень симетричних операторів. Ця теорія була побудована в роботах Дж. фон Неймана [19; 20] й детально викладена в [31]. Тут нагадується означення симетричного і самоспряженого операторів в гільбертовому просторі, визначення їх дефектних чисел і наведено дві останні формули Дж. фон Неймана.

Нехай $\mathfrak{H}$ — гільбертів простір над полем $\mathbb{C}$, $\mathcal{D}$ — лінеал в $\mathfrak{H}$ і $T : \mathcal{D} \mapsto \mathfrak{H}$ — лінійне відображення, тобто

$$T(\lambda_1 f_1 + \lambda_2 f_2) = \lambda_1 T f_1 + \lambda_2 T f_2, \quad \forall f_1, f_2 \in \mathcal{D},\ \lambda_1, \lambda_2 \in \mathbb{C}.$$

Лінеал $\mathcal{D}$ називають областю визначення оператора T і позначають $\operatorname{dom} T$. Область значень оператора T позначають $\operatorname{ran} T$.

Означення 1.1. Нехай T — лінійний оператор в гільбертовому просторі $\mathfrak{H}$, $\overline{\operatorname{dom}} T = \mathfrak{H}$. Елемент $g \in \mathfrak{H}$ належить області визначення $\operatorname{dom} T^*$ спряженого з T оператора T^*, якщо існує $h \in \mathfrak{H}$ такий, що

$$(Tf, g) = (f, h) \quad \forall f \in \operatorname{dom} T. \tag{1.1}$$

В цьому випадку $T^* g = h$.

Зауваження. Якщо $\overline{\operatorname{dom}} T \neq \mathfrak{H}$, то T^* є лінійним відношенням (див. у Розділі 2.1).

Означення 1.2. Лінійний оператор A називається симетричним, якщо $\overline{\operatorname{dom}} A = \mathfrak{H}$ і виконується рівність

$$(Af, g) = (f, Ag), \quad \forall f, g \in \operatorname{dom} A$$

З означень 1.1 і 1.2 випливає, що для симетричного оператора A виконується включення $A \subset A^*$.

Означення 1.3. Оператор A називається самоспряженим, якщо $A = A^*$.

Означення 1.4. Графіком лінійного оператора T називається множина

$$\operatorname{gr} T = \{(f, Tf) : f \in \operatorname{dom} T\} \subset \mathfrak{H} \times \mathfrak{H}.$$

Означення 1.5. Оператор T (не обов'язково лінійний) називається замкненим, якщо з одночасного виконання умов

$$f_n \in \operatorname{dom} T, \quad \lim_{n\to\infty} f_n = f, \quad \lim_{n\to\infty} Tf_n = g$$

випливає, що

$$f \in \operatorname{dom} T, \quad g = Tf.$$

Зауваження. Лінійний оператор T є замкненим, якщо його графік замкнений в $\mathfrak{H} \times \mathfrak{H}$.

Означення 1.6. Оператор $\widetilde{A}$ називається розширенням A, якщо

$$\operatorname{dom} A \subset \operatorname{dom} \widetilde{A} \quad \text{і} \quad \widetilde{A}f = Af, \ f \in A.$$

При цьому, якщо $\operatorname{dom} A = \operatorname{dom} \widetilde{A}$, то $A = \widetilde{A}$.

Означення 1.7. Розширення $\widetilde{A}$ симетричного оператора A називають власним розширенням, якщо $A \subsetneq \widetilde{A} \subsetneq A^*$.

Якщо $\widetilde{A}$ — симетричне розширення оператора A ($A \subset \widetilde{A}$), то $(\widetilde{A})^* = \widetilde{A^*} \subset A^*$ і, отже,

$$A \subset \widetilde{A} \subset \widetilde{A^*} \subset A^*.$$

А з останнього випливає, що симетричне розширення $\widetilde{A}$ оператора A обов'язково є його власним розширенням.

Позначимо $\ker A = \{f \in \operatorname{dom} A : Af = 0\}$ ядро оператора A.

Означення 1.8. Оператор $V : \mathfrak{H}_1 \mapsto \mathfrak{H}_2$ ($\mathfrak{H}_1$ і $\mathfrak{H}_2$ можуть бути підпросторами одного простору) називають ізометричним, якщо для всіх $f, g \in \mathfrak{H}_1$ виконується

$$(Vf, Vg)_2 = (f, g)_1$$

Означення 1.9. Нехай T — довільний лінійний оператор. Число λ називається точкою регулярного типу оператора T, якщо існує $k(\lambda) > 0$ така, що $\forall f \in \operatorname{dom} T$ виконується

$$||(T - \lambda I)f|| \geq k||f||.$$

При цьому множину всіх точок регулярного типу оператора T називають полем регулярності цього оператора і позначають $\widehat{\rho}(T)$.

Зрозуміло, що власні значення оператора T не є його точками регулярного типу.

Зауваження. Число λ є точкою регулярного типу оператора T тоді і тільки тоді, коли оператор $(T - \lambda I)^{-1}$ існує і є обмеженим на множині $\operatorname{ran}(T - \lambda I)$ значень оператора $(T - \lambda I)$.

Зауваження. Множина точок регулярного типу завжди є відкритою множиною.

Для симетричного оператора A і $z = x + iy$ $(y \neq 0)$ $\forall f \in \operatorname{dom} A$:

$$||(A - zI)f||^2 = ||(A - xI)f||^2 + y^2||f||^2 \geq y^2||f||^2.$$

Тобто верхня і нижня комплексні півплощини є зв'язними компонентами поля регулярності оператора A.

Для ізометричного оператора V і $\xi \in \mathbb{C}$ зв'язними компонентами поля регулярності є внутрішня частина одиничного кола $(|\xi| < 1)$ і його зовнішня частина $(|\xi| > 1)$, оскільки

$$||(V - \xi I)f|| \geq ||Vf|| - |\xi| \cdot ||f|| = (1 - |\xi|) \cdot ||f||, \ |\xi| < 1;$$
$$||(V - \xi I)f|| \geq |\xi| \cdot ||f|| - ||Vf|| = (|\xi| - 1) \cdot ||f||, \ |\xi| > 1.$$

Теорема 1.10. [31] Якщо Ω є зв'язна компонента поля регулярності лінійного оператора T, то розмірність підпростору $\mathfrak{H} \ominus \operatorname{ran}(T - \lambda I)$ однакова для всіх $\lambda \in \Omega$.

Означення 1.11. Нехай оператор T є замкненим в $\mathfrak{H}$.

1. Якщо $z \in \widehat{\rho}(T)$ і $\operatorname{ran}(T - zI) = \mathfrak{H}$, то z називають регулярною точкою оператора T.
2. Сукупність регулярних точок оператора T називають його резольвентною множиною і позначають $\rho(T)$.
3. Множина $\sigma(T) = \mathbb{C} \setminus \rho(T)$ називають спектром оператора T.
4. Множина $\widehat{\sigma}(T) = \mathbb{C} \setminus \widehat{\rho}(T)$ називають ядром спектра оператора T.

Означення 1.12. Нехай оператор T є замкненим в $\mathfrak{H}$.

1. Точковим спектром оператора T називають множину
$$\sigma_p(T) = \{z \in \mathbb{C} : \ker(T - zI) \neq \{0\}\}. \tag{1.2}$$
2. Неперервним спектром оператора T називають множину
$$\sigma_c(T) = \{z \in \mathbb{C} \setminus \sigma_p(T) : \operatorname{ran}(T - zI) \neq \overline{\operatorname{ran}(T - zI)}\}. \tag{1.3}$$
3. Залишковим спектром оператора T називають множину
$$\sigma_r(T) = \sigma(T) \setminus \widehat{\sigma}(T). \tag{1.4}$$

Означення 1.13. Дефектним числом лінійного многовиду $\mathfrak{M}$ називають розмірність його ортогонального доповнення $\mathfrak{N} = \mathfrak{H} \ominus \mathfrak{M}$ $(\operatorname{def} \mathfrak{M} = \dim \mathfrak{N})$.

Означення 1.14. Дефектне число лінійного многовиду $\operatorname{ran}(T - \lambda I)$ точок $\lambda \in \Omega$ поля регулярності оператора T називають дефектним числом оператора T в компоненті зв'язності Ω поля регулярності T. При цьому $\mathfrak{N}_\lambda = \mathfrak{H} \ominus \operatorname{ran}(T - \bar{\lambda} I)$ називають дефектним підпростором оператора T для точки λ, а будь-який ненульовий елемент $\mathfrak{N}_\lambda$ називають дефектним елементом.

Для симетричного оператора A:

$$\operatorname{def}\operatorname{ran}(A - \bar{z}I) = \begin{cases} m, & \operatorname{Im} z > 0, \\ n, & \operatorname{Im} z < 0. \end{cases}$$

Для ізометричного оператора V:

$$\operatorname{def}\operatorname{ran}(I - \bar{\xi}I) = \begin{cases} m, & |\xi| > 1, \\ n, & |\xi| < 1. \end{cases}$$

Означення 1.15. Дефектні числа симетричного (ізометричного) оператора утворюють впорядковану пару $(n_+, n_-) := (m, n)$, яку називають індексами дефекту оператора.

Наслідок 1.16.

1. *Для симетричного оператора A: $n_+ = n_-$, якщо A має дійсну точку регулярного типу.*

   Для ізометричного оператора V: $n_+ = n_-$, якщо V має точку регулярного типу, що належить одиничному колу.

2. *Якщо A — симетричний оператор, то будь-яке $z \notin \mathbb{R}$ є для спряженого оператора A^* власним значенням:*

   - *кратності m, якщо $\operatorname{Im} z < 0$,*
   - *кратності n, якщо $\operatorname{Im} z > 0$.*

3. *Дефектні числа ізометричного оператора V можуть бути визначені за допомогою рівностей:*

$$\begin{cases} n_+ = \operatorname{def}\operatorname{dom} V, \\ n_- = \operatorname{def}\operatorname{ran} V. \end{cases}$$

4. *Якщо A — симетричний оператор в $\mathfrak{H}$, а B — обмежений самоспряжений оператор, то індекси дефекту A і $A + B$ є однаковими.*

Означення 1.17. Наступне перетворення V замкненого симетричного оператора A називається перетворенням Келі:

$$\begin{cases} (A - \bar{z}I)h = f; \\ (A - zI)h = Vf, \end{cases} \tag{1.5}$$

якщо $z \notin \mathbb{R}$, $h \in \operatorname{dom} A$.

Беручи до уваги теорему 1.10, побачимо, що

$$\begin{cases} m = \operatorname{def} \operatorname{ran} A(\bar{z}) = \operatorname{def} \operatorname{dom} V, \\ n = \operatorname{def} \operatorname{dom} A(z) = \operatorname{def} \operatorname{ran} V, \end{cases} \tag{1.6}$$

тобто індекси дефекту (m, n) оператора A співпадає з індексом дефекту оператора V.

Теорема 1.18. [31] Якщо V — ізометричний оператор і якщо многовид $\operatorname{ran}(I - V)$ є щільним в $\mathfrak{H}$, то оператор A є симетричним оператором, а V — його перетворення Келі.

Теорема 1.19. [31] Нехай A і $\widetilde{A}$ — симетричні оператори, а V і $\widetilde{V}$ — їх перетворення Келі. Тоді $\widetilde{A}$ є розширенням A тоді і тільки тоді, коли $\widetilde{V}$ є розширенням V.

Таким чином, щоб знайти деяке симетричне розширення $\widetilde{A}$ симетричного оператора A, необхідно спочатку перейти до його перетворення Келі V, а після його розширення до $\widetilde{V}$ — назад.

Ізометричне розширення $\widetilde{V}$ оператора V можна визначити наступним чином:

$$\widetilde{V} = \begin{cases} Vf, \ \ f \in \operatorname{dom} V, \\ V_1 f, \ \ f \in \mathcal{F}, \end{cases} \tag{1.7}$$

де $\mathcal{F}$ і $\mathcal{G}$ — підпростори однакової розмірності дефектних підпросторів $\mathfrak{H} \ominus \operatorname{dom} V$ і $\mathfrak{H} \ominus \operatorname{ran} V$ оператора V, а $V_1 : \mathcal{F} \mapsto \mathcal{G}$ — довільний ізометричний оператор.

Теорема 1.20. [31]

1. Для того, щоб симетричний оператор був максимальним, необхідно і достатньо, щоб одне з його дефектних чисел дорівнювало нулю.

2. Для того, щоб симетричний оператор був самоспряженим, необхідно і достатньо, щоб обидва його дефектних числа дорівнювали нулю.

Теорема 1.21. [31] Нехай A — довільний симетричний оператор з індексами дефекту $n_\pm$. Оператор A завжди можна розширити до максимального, але:

- якщо $n_+ \neq n_-$, то серед розширень немає самоспряжених;

- якщо $n_+ = n_- < \infty$, то будь-яке максимальне розширення оператора A є самоспряженим;

- якщо $n_+ = n_- = \infty$, то серед розширень є як самоспряжені, так і ні.

Теорема 1.22. [31] Нехай A — довільний симетричний оператор з областю визначення $\operatorname{dom} A$, а $\mathfrak{N}_{\bar{z}}$ і $\mathfrak{N}_z$ $(\operatorname{Im} z > 0)$ — деяка пара його дефектних підпросторів. Тоді область визначення $\operatorname{dom} A^*$ оператора A^* може бути подана у наступному вигляді:

$$\operatorname{dom} A^* = \operatorname{dom} A \oplus \mathfrak{N}_{\bar{z}} \oplus \mathfrak{N}_z. \tag{1.8}$$

Формула (1.8) називається першою формулою Неймана і дає представлення області визначення спряженого до A оператора.

З неї випливає, що симетричний оператор A є самоспряженим тоді і тільки тоді, коли він має індекси дефекту $n_+ = n_- = 0$.

Знайдемо область визначення $\operatorname{dom} \widetilde{A}$ симетричного розширення $\widetilde{A}$ оператора A. Оберемо $\mathcal{F}_z \subseteq \mathfrak{N}_{\bar{z}} = \mathfrak{H} \ominus \operatorname{ran} A(\bar{z})$ і $\mathcal{G}_z \subseteq \mathfrak{N}_z = \mathfrak{H} \ominus \operatorname{ran} A(z)$. Тоді з (1.7) випливає:

$$\operatorname{dom} \widetilde{A} = (\widetilde{V} - I) \operatorname{dom} \widetilde{V} = (\widetilde{V} - I)(\operatorname{dom} V \oplus \mathcal{F}_z) = (V - I) \operatorname{dom} V \oplus (V_1 - I)\mathcal{F}_z = \operatorname{dom} A \oplus (V_1 - I)\mathcal{F}_z.$$

Теорема 1.23. [31] Формула

$$\operatorname{dom} \widetilde{A} = \operatorname{dom} A \oplus (I - V_1)\mathcal{F}_z. \tag{1.9}$$

встановлює взаємно-однозначну відповідність між множиною замкнених симетричних розширень $\widetilde{A}$ оператора A і множиною частково ізометричних операторів $V_1 : \mathfrak{N}_{\bar{z}} \mapsto \mathfrak{N}_z$. При цьому розширення $\widetilde{A}$ оператора A є самоспряженим тоді і тільки тоді, коли V_1 — унітарне відображення з $\mathfrak{N}_{\bar{z}}$ на $\mathfrak{N}_z$.

1.2 Клас Піка-Неванлінни-Герглотца

В цьому розділі наводяться необхідні відомості з теорії функцій, зокрема теорії R-функцій, тобто аналітичних в верхній півплощині функцій зі значеннями в $\mathbb{C}_+ = \{z : \operatorname{Im}(z) \geq 0\}$. Термін R-функції був запропонований в літературі по теорії електричних ланцюгів [18]. Інтегральні представлення таких функцій було отримано паралельно в роботах Р. Неванлінуи [21], Ф. Ріса [25], Г. Піка [22] та Г. Герглотца [12].

Означення 1.24. Будемо казати, що функція f належить класу Піка-Неванлінни-Герглотца (R), якщо f голоморфна в $\mathbb{C}_+$ і $\operatorname{Im} f(\lambda) \geq 0$ для всіх $\lambda \in \mathbb{C}_+$.

Теорема 1.25. [34] Для того, щоб f належала класу R необхідно і достатньо, щоб вона допускала інтегральне представлення

$$f(\lambda) = A + B\lambda + \int\limits_{-\infty}^{+\infty} \left(\frac{1}{t - \lambda} - \frac{t}{1 + t^2} \right) d\sigma(t), \tag{1.10}$$

де $A = \bar{A}$, $B \geq 0$, а $\sigma(t)$ — неперервна справа неспадна функція така, що

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \frac{d\sigma(t)}{1+t^2} < \infty.$$

Означення 1.26. Нехай $\mathcal{H}$ — допоміжний гільбертів простір. Будемо говорити, що оператор-функція $F(\lambda)$ належить до класу $R[\mathcal{H}]$, якщо

1. $F(\cdot)$ голоморфна в $\mathbb{C}_+ \cup \mathbb{C}_-$;
2. $\operatorname{Im} F(\lambda) \geq 0$ для $\lambda \in \mathbb{C}_-$;
3. $F(\bar{\lambda}) = F(\lambda)^*$ для $\lambda \in \mathbb{C}_+ \cup \mathbb{C}_-$.

Оператор-функції $F(\cdot) \in R[\mathcal{H}]$ допускають інтегральне представлення (1.10), в якому A і B є операторами, а $\sigma(t)$ — неспадна оператор-функція, така що

$$\int_{-\infty}^{+\infty} (1+t^2)^{-1}\, d(\sigma(t)h, h) < \infty \quad \forall h \in \mathcal{H}$$

Наслідок 1.27. *Якщо u — невід'ємна гармонійна функція в $\mathbb{C}_+$, то існують $B \geq 0$ і неперервна справа неспадна функція $\sigma(t)$ така, що*

$$u(\lambda) = By + \int_{-\infty}^{+\infty} \frac{y}{(t-x)^2 + y^2}\, d\sigma(t). \tag{1.11}$$

Зауваження 1.28. В умовах Теореми 1.25 A, B — єдині і визначаються рівностями:

$$A := \operatorname{Re} f(i), \quad B := \lim_{y \to \infty} \frac{\operatorname{Im} f(iy)}{y}.$$

Теорема 1.29 (Формула обертання Стілт'єса). *В умовах Теореми 1.25 функція $\sigma(t)$ у своїх точках неперервності визначаєтьcя рівністю*

$$\sigma(b) - \sigma(a) = \frac{1}{\pi} \lim_{y \downarrow 0} \int_a^b \operatorname{Im} f(x+iy)\, dx. \tag{1.12}$$

Зауваження 1.30. Якщо a і b — довільні точки, то функція розподілу приймає вигляд:

$$\frac{\sigma(b+0)+\sigma(b-0)}{2} - \frac{\sigma(a+0)+\sigma(a-0)}{2} = \frac{1}{\pi} \lim_{y \downarrow 0} \int_a^b \operatorname{Im} f(x+iy)\, dx.$$

Означення 1.31. Функція $f \in R$ відноситься до класу R_0, якщо вона має інтегральне представлення

$$f(\lambda) = \int\limits_{-\infty}^{+\infty} \frac{d\sigma(t)}{t-\lambda}, \tag{1.13}$$

де $\sigma(\lambda)$ — обмежена неспадна функція, тобто

$$\int\limits_{-\infty}^{+\infty} d\sigma(t) < \infty. \tag{1.14}$$

Означення 1.32. Будемо казати, що $f \in R$ належить класу R_1, якщо вона допускає інтегральне представлення

$$f(\lambda) = \gamma + \int\limits_{-\infty}^{+\infty} \frac{d\sigma(t)}{t-\lambda}, \tag{1.15}$$

де

$$\int\limits_{-\infty}^{+\infty} \frac{d\sigma(t)}{1+|t|} < \infty. \tag{1.16}$$

Теорема 1.33. [34] Нехай $f \in R$. Тоді наступні твердження є еквівалентними:

1. $f \in R_0$;
2. $\sup\limits_{y>0} |yf(iy)| < \infty$;
3. $\sup\limits_{y>0} |y \operatorname{Im} f(iy)| < \infty$, $\lim\limits_{y\uparrow\infty} f(iy) = 0$.

Теорема 1.34. [34] Для того, щоб R-функція $f(\lambda)$ належала класу R_1 необхідно і достатньо, щоб збігався інтеграл

$$\int\limits_{1}^{+\infty} \frac{\operatorname{Im} f(i\eta)}{\eta}\, d\eta. \tag{1.17}$$

1.3 Класи Стілт'єса. Клас функцій S^+

Класи Стілт'єса було введено і досліджено М. Г. Крейном в його роботах [16; 17; 35]. Позначення цих класів було дано на честь Т. Стілт'єса.

Означення 1.35. Кажуть, що функція f належить класу S^+, якщо

1. $f \in R$;
2. f — голоморфна в $\mathbb{C} \setminus [0,\infty)$;
3. $f(x) \geq 0$, для всіх $x < 0$.

Теорема 1.36. [34] Для того, щоб $f \in S^+$, необхідно і достатньо, щоб функція f допускала наступне інтегральне представлення

$$f(\lambda) = \gamma + \int\limits_{-0}^{\infty} \frac{d\sigma(t)}{t - \lambda}, \tag{1.18}$$

де $\gamma \geq 0$, $\sigma(t)$ — неспадна функція така, що

$$\int\limits_{0}^{\infty} \frac{d\sigma(t)}{t + 1} < \infty. \tag{1.19}$$

Теорема 1.37. [34] Нехай $f \in R$. Тоді наступні твердження еквівалентні:

1. $f \in S^+$;
2. $\lambda f(\lambda) \in R$;

1.4 Перетворення розгортання

Для довільної функції f мероморфної в $\mathbb{C} \setminus \mathbb{R}_+$ визначено її перетворення $\widetilde{f}$, що визначається формулою

$$\widetilde{f}(z) := zf(z^2), \quad (z \in \mathbb{C}_+). \tag{1.20}$$

Це перетворення називають перетворенням розгортання функції $f(z)$ [8; 13].

Як відомо, для функції f з класу Стілт'єса її перетворення розгортання $\widetilde{f}$ належить до класу S.

Теорема 1.38. [34] Нехай $f \in S$. Тоді наступні твердження еквівалентні:

1. $zf(z) \in R$,
2. $zf(z^2) \in R$.

Таким чином, з Теореми 1.38 випливає, що перетворення розгортання відображає клас S в частину класу R.

Наступна теорема відповідає на питання які додаткові умови характеризують функції з класу R, що утворені перетворенням розгортання для деякої функції $f \in S$.

Означення 1.39. Будемо казати, що функція $f \in R$ є симетричною і писати $\widetilde{f} \in R^{SYM}$, якщо

$$\widetilde{f}(-z) = -\widetilde{f}(z). \tag{1.21}$$

Теорема 1.40. *Перетворення розгортання встановлює взаємно-однозначну відповідність між класами S і R^{SYM}.*

РОЗДІЛ 2

ГРАНИЧНІ ТРІЙКИ ТА ФУНКЦІЇ ВЕЙЛЯ

2.1 Лінійні відношення

В цьому розділі розглядаються деякі відомості про лінійні відношення в гільбертовому просторі. Поняття лінійного відношення в банаховому просторі було введено і вивчалося Р. Аренсом [1], хоча в іншому вигляді воно зустрічалося в більш ранніх роботах, наприклад, в [5].

Нехай $\mathfrak{H}$ — гільбертів простір і $\mathfrak{H}^2 = \mathfrak{H} \times \mathfrak{H}$ — декартовий добуток двох екземплярів простору $\mathfrak{H}$. Елементи простору $\mathfrak{H}^2$ будемо позначати $\widehat{f} = \begin{pmatrix} f_1 \\ f_2 \end{pmatrix}$, $(f_1, f_2 \in \mathfrak{H})$. Для $\widehat{f} \in \mathfrak{H}^2$ та $\widehat{g} = \begin{pmatrix} g_1 \\ g_2 \end{pmatrix} \in \mathfrak{H}^2$ покладемо

$$\langle \widehat{f}, \widehat{g} \rangle_{\mathfrak{H}^2} = (f_1, g_1)_{\mathfrak{H}} + (f_2, g_2)_{\mathfrak{H}}. \tag{2.1}$$

Позначимо через π_1 та π_2 проектори на першу та другу компоненту в $\mathcal{H} \times \mathcal{H}$ відповідно.

Означення 2.1. Лінійний підпростір $\Theta \in \mathfrak{H}^2$ називається лінійним відношенням в $\mathfrak{H}$. Лінійне відношення називається замкненим, якщо підпростір Θ є замкненим в $\mathfrak{H}^2$. Сукупність замкнених лінійних відношень в $\mathfrak{H}$ позначимо $\widetilde{\mathcal{C}}(\mathfrak{H})$.

Множини

$$\operatorname{dom} \Theta = \left\{ f_1 \in \mathfrak{H} : \begin{pmatrix} f_1 \\ f_2 \end{pmatrix} \in \Theta \text{ для деякого } f_2 \in \mathfrak{H} \right\} = \pi_1 \Theta,$$
$$\operatorname{ran} \Theta = \left\{ f_2 \in \mathfrak{H} : \begin{pmatrix} f_1 \\ f_2 \end{pmatrix} \in \Theta \text{ для деякого } f_1 \in \mathfrak{H} \right\} = \pi_2 \Theta$$

називаються областю визначень та областю значення лінійного відношення, а множини

$$\ker \Theta = \left\{ \pi_1 \widehat{f} : \widehat{f} \in \Theta, \pi_2 \widehat{f} = 0 \right\}, \quad \operatorname{mul} \Theta = \left\{ \pi_2 \widehat{f} : \widehat{f} \in \Theta, \pi_1 \widehat{f} = 0 \right\}$$

називаються відповідно ядром і багатозначною частиною лінійного відношення Θ. Обернене до Θ лінійне відношення Θ^{-1} в $\mathfrak{H}$ визначається співвідношенням

$$\Theta^{-1} = \left\{ \begin{pmatrix} f_1 \\ f_2 \end{pmatrix} : \begin{pmatrix} f_2 \\ f_1 \end{pmatrix} \in \Theta \right\}.$$

Спряжене лінійне відношення Θ^* визначається рівністю [3; 6]

$$\Theta^* = \left\{ \begin{pmatrix} h \\ k \end{pmatrix} \in \mathfrak{H}' \oplus \mathfrak{H} : (k, f)_{\mathfrak{H}} = (h, g)_{\mathfrak{H}'}, \begin{pmatrix} f \\ g \end{pmatrix} \in \Theta \right\}.$$

На відміну від оператора, лінійне відношення завжди можна замкнути. Більше того, в класі $\widetilde{\mathcal{C}}(\mathcal{H})$ замкнених лінійних відношень завжди існують спряжене і обернене до Θ лінійні відношення. Ці переваги дозволяють після ототожнення оператора T з його графіком $\Theta_T = \operatorname{gr} T$, розглядати $\bar{\Theta}_T$, Θ_T^*, Θ_T^{-1} і роблять лінійні відношення незамінними при роботі з операторами.

Сума $\Theta_1 + \Theta_2$ і покомпонентна сума $\Theta_1 \widehat{+} \Theta_2$ двох лінійних відношень Θ_1 і Θ_2 визначаються рівностями

$$\Theta_1 + \Theta_2 = \left\{ \begin{pmatrix} f \\ g + k \end{pmatrix} : \begin{pmatrix} f \\ g \end{pmatrix} \in \Theta_1, \begin{pmatrix} f \\ k \end{pmatrix} \in \Theta_2 \right\}, \tag{2.2}$$

$$\Theta_1 \widehat{+} \Theta_2 = \left\{ \begin{pmatrix} f + h \\ g + k \end{pmatrix} : \begin{pmatrix} f \\ g \end{pmatrix} \in \Theta_1, \begin{pmatrix} h \\ k \end{pmatrix} \in \Theta_2 \right\}.$$

Якщо покомпонентна сума є прямою (ортогональною), то вона позначається відповідно $\Theta_1 \dot{+} \Theta_2$ ($\Theta_1 \oplus \Theta_2$).

Зрозуміло, що

$$\operatorname{dom} \Theta^{-1} = \operatorname{ran} \Theta, \qquad \operatorname{ran} \Theta^{-1} = \operatorname{dom} \Theta,$$
$$\ker \Theta^{-1} = \operatorname{mul} \Theta, \qquad \operatorname{mul} \Theta^{-1} = \ker \Theta.$$

Ототожнюючи оператор λI ($\lambda \in \mathbb{C}$) з його графіком, отримаємо у відповідності з (2.2)

$$\Theta - \lambda I = \left\{ \begin{pmatrix} f_1 \\ f_2 - \lambda f_1 \end{pmatrix} : \begin{pmatrix} f_1 \\ f_2 \end{pmatrix} \in \Theta \right\} \tag{2.3}$$

Означення 2.2. Нехай $\Theta \in \widetilde{\mathcal{C}}(\mathcal{H})$. Точку $\lambda \in \mathbb{C}$ називають регулярною точкою лінійного відношення Θ і пишуть $\lambda \in \rho(\Theta)$, якщо $\ker(\Theta - \lambda I) = \{0\}$ і $\operatorname{ran}(\Theta - \lambda I) = \mathfrak{H}$. Спектр лінійного відношення позначають $\sigma(\Theta) := \mathbb{C} \setminus \rho(\Theta)$. Точковий та неперервний спектри лінійного відношення Θ визначається рівностями

$$\sigma_p(\Theta) = \{\lambda \in \mathbb{C} : \ker(\Theta - \lambda I) \neq \{0\}\},$$

$$\sigma_c(\Theta) = \left\{ \lambda \in \mathbb{C} : \ker(\Theta - \lambda I) = \{0\},\ \operatorname{ran}(\Theta - \lambda I) \neq \overline{\operatorname{ran}(\Theta - \lambda I)} = \mathfrak{H} \right\}.$$

2.2 Граничні трійки для симетричних операторів

Підхід до теорії розширень симетричних операторів і формули Дж. фон Неймана виявився не зручним у застосуванні до граничних задач. У зв'язку з цим Дж. Калкіним було запропоновано інший підхід, який базується на понятті "абстрактної граничної умови". Надалі цей підхід застосовувався в роботах М. І. Вішіка [27] з теорії розширень диференціальних операторів в частинних похідних, М. Л. Горбачука [32] з теорії операторів Штурма-Ліувілля з необмеженим операторним коефіцієнтом. В роботах А. Н. Кочубея [15] і В. І. Горбачук та М. Л. Горбачука [10] цей підхід трансформувався в теорію "абстрактних граничних просторів". Надалі використовується термінологія робіт В. Деркача і М. Маламуда, де ці об'єкти називаються граничними трійками.

Нехай $\mathfrak{H}$ — гільбертів простір, A — замкнений симетричний оператор в $\mathfrak{H}$ із щільною областю визначення $\operatorname{dom} A$ і рівними індексами дефекту.

Означення 2.3. Сукупність $\Pi = \{\mathcal{H}, \Gamma_0, \Gamma_1\}$, де $\mathcal{H}$ — гільбертів простір, $\Gamma_j : \operatorname{dom} A^* \mapsto \mathcal{H}$ $(j \in \{0, 1\})$ — лінійні відображення, називається граничною трійкою для оператора A^*, якщо:

1. виконується формула Гріна

$$(A^* f, g)_{\mathfrak{H}} - (f, A^* g)_{\mathfrak{H}} = (\Gamma_1 f, \Gamma_0 g)_{\mathcal{H}} - (\Gamma_0 f, \Gamma_1 g)_{\mathcal{H}} \quad f, g \in \operatorname{dom} A^*; \tag{2.4}$$

2. відображення $\Gamma = \begin{pmatrix} \Gamma_0 \\ \Gamma_1 \end{pmatrix} : \operatorname{dom} A^* \mapsto \mathcal{H} \oplus \mathcal{H}$ є сюр'єктивним.

Означення 2.4. Два розширення $\widetilde{A_1}$ і $\widetilde{A_2}$ оператора A називаються диз'юнктними, якщо $\operatorname{dom} \widetilde{A_1} \cap \operatorname{dom} \widetilde{A_2} = \operatorname{dom} A$, і трансверсальними, якщо вони є диз'юнктними і $\operatorname{dom} \widetilde{A_1} + \operatorname{dom} \widetilde{A_2} = \operatorname{dom} A^*$.

З кожною граничною трійкою пов'язані два розширення оператора A:

$$A_j = A^* \upharpoonright \operatorname{dom} A_j, \qquad \operatorname{dom} A_j = \ker \Gamma_j,\ j \in \{0, 1\}. \tag{2.5}$$

Пропозиція 2.5. *Нехай розширення A_j $(j \in \{0, 1\})$ визначено рівностями* (2.5). *Тоді:*

1. $A_j = A_j^*$, $j \in \{0, 1\}$;

2. *розширення A_0 і A_1 трансверсальні.*

Пропозиція 2.6. *Нехай A симетричний оператор в $\mathfrak{H}$ з рівними дефектними числами, $\overline{\operatorname{dom} A} = \mathfrak{H}$ і A' — деяке самоспряжене розширення оператора A. Тоді існує гранична трійка $\Pi = \{\mathcal{H}, \Gamma_0, \Gamma_1\}$ оператора A^* така, що $\operatorname{dom} A' = \ker \Gamma_0$, тобто $A' = A_0$.*

Означення 2.7. Сукупність всіх власних розширень оператора A, поповнену операторами A і A^*, позначають через Ext_A.

Пропозиція 2.8. *Відображення* $\Gamma : \mathrm{dom}\, A^* \mapsto \mathcal{H} \oplus \mathcal{H}$ *задає бієктивну відповідність між сукупністю* Ext_A *і сукупністю* $\widetilde{\mathcal{C}}(\mathcal{H})$ *замкнених лінійних відображень в* $\mathcal{H}$.

$$\mathrm{Ext}_A \ni \widetilde{A} \mapsto \Theta := \Gamma(\mathrm{dom}\, \widetilde{A}) = \{\begin{pmatrix}\Gamma_0 f & \Gamma_1 f\end{pmatrix}^T : f \in \mathrm{dom}\, \widetilde{A}\} \in \widetilde{\mathcal{C}}(\mathcal{H}), \tag{2.6}$$

(писатимемо $A_\Theta := \widetilde{A}$*). При цьому виконуються наступні співвідношення:*

1. $(A_\Theta)^* = A_{\Theta^*}$;
2. $A_{\Theta_1} \subseteq A_{\Theta_2} \Leftrightarrow \Theta_1 \subseteq \Theta_2$;
3. $A_\Theta \subseteq (A_\Theta)^* \Leftrightarrow \Theta \subseteq \Theta^*$, *зокрема* $A_\Theta = (A_\Theta)^* \Leftrightarrow \Theta = \Theta^*$;
4. A_{Θ_1} *і* A_{Θ_2} *диз'юнктні* $\Leftrightarrow \Theta_1 \cap \Theta_2 = \{0\}$;
5. A_{Θ_1} *і* A_{Θ_2} *трансверсальні* $\Leftrightarrow \Theta_1 + \Theta_2 = \mathcal{H} \oplus \mathcal{H}$.

2.3 Функція Вейля

Введемо поняття γ-поля і функції Вейля симетричного оператора з [33], що дозволяють досліджувати спектральні питання теорії розширень.

Означення 2.9. Нехай $\mathfrak{H}_1$, $\mathfrak{H}_2$ — гільбертові простори над полем $\mathbb{C}$. Позначимо через $\mathcal{B}(\mathfrak{H}_1, \mathfrak{H}_2)$ множину лінійних обмежених операторів з $\mathfrak{H}_1$ в $\mathfrak{H}_2$ з областю визначення $\mathfrak{H}_1$. Зокрема, якщо $\mathfrak{H}_1 = \mathfrak{H}_2 = \mathfrak{H}$, покладемо $\mathcal{B}(\mathfrak{H}) = \mathcal{B}(\mathfrak{H}, \mathfrak{H})$.

Означення 2.10. Нехай A — симетричний оператор в $\mathfrak{H}$, $\widetilde{A} = \widetilde{A^*} \in \mathrm{Ext}_A$ і $\mathcal{H}$ — деякий гільбертів простір, для якого $\dim \mathcal{H} = n_\pm(A)$. Оператор-функцію $\gamma : \rho(\widetilde{A}) \mapsto \mathcal{B}(\mathcal{H}, \mathfrak{H})$ називають γ-полем оператора A, що відповідає розширенню $\widetilde{A}$, якщо:

1. $\gamma(\lambda)$ ізоморфно відображає $\mathcal{H}$ на $\mathfrak{N}_\lambda$ при всіх $\lambda \in \rho(\widetilde{A})$;
2. справджується тотожність:

$$\gamma(\lambda) = U_{\zeta,\lambda}(\zeta) := [I + (\lambda - \zeta)(\widetilde{A} - \lambda)^{-1}]\gamma(\zeta), \qquad \lambda, \zeta \in \rho(\widetilde{A}).$$

Лема 2.11. *Нехай* $\Pi = \{\mathcal{H}, \Gamma_0, \Gamma_1\}$ *— гранична трійка для оператора* A^*, $A_0 := A^* \upharpoonright \ker \Gamma_0$. *Тоді:*

1. *при кожному* $\lambda \in \rho(A_0)$ *справедливим є розкладення*

$$\mathrm{dom}\, A^* = \mathrm{dom}\, A_0 \dotplus \mathfrak{N}_\lambda, \qquad \lambda \in \rho(A_0);$$

2. *оператор-функція*

$$\gamma(\lambda) := (\Gamma_0 \upharpoonright \mathfrak{N}_\lambda)^{-1}, \qquad \lambda \in \rho(A_0)$$

визначена коректно і голоморфна в $\rho(A_0)$ із значеннями в $\mathcal{B}(\mathcal{H}, \mathfrak{N}_\lambda)$;

3. *$\gamma(\lambda)$ є γ-полем оператора A, що відповідає розширенню A_0;*

4. *справеджується тотожність*

$$\gamma(\bar{\lambda})^* = \Gamma_1(A_0 - \lambda)^{-1}, \qquad \lambda \in \rho(A_0).$$

Пропозиція 2.12. *Нехай $\Pi = \{\mathcal{H}, \Gamma_0, \Gamma_1\}$ — гранична трійка для оператора A^* і $B = B^* \in \mathcal{B}(\mathcal{H})$. Тоді сукупність $\Pi_0^B = \{\mathcal{H}, \Gamma_0^B, \Gamma_1^B\}$, де*

$$\Gamma_0^B = B\Gamma_0 - \Gamma_1, \qquad \Gamma_1^B = \Gamma_0,$$

також є граничною трійкою для оператора A^*.

Означення 2.13. Нехай $\Pi = \{\mathcal{H}, \Gamma_0, \Gamma_1\}$ — гранична трійка для оператора A^*. Оператор-функція $M(\cdot)$, що визначена рівністю

$$M(\lambda)\Gamma_0 f_\lambda = \Gamma_1 f_\lambda, \qquad f_\lambda \in \mathfrak{N}_\lambda, \quad \lambda \in \rho(A_0),$$

називається функцією Вейля оператора A, що відповідає граничній трійці Π.

Теорема 2.14. *Нехай $\Pi = \{\mathcal{H}, \Gamma_0, \Gamma_1\}$ — гранична трійка для оператора A^*, $M(\cdot)$ — відповідна функція Вейля. Тоді:*

1. *$M(\cdot)$ коректно визначена та голоморфна в $\rho(A_0)$ як оператор-функція із значеннями в $\mathcal{B}(\mathcal{H})$;*

2. *для всіх $\lambda, \zeta \in \rho(A_0)$ справджується тотожність*

$$M(\lambda) - M(\zeta)^* = (\lambda - \bar{\zeta})\gamma(\zeta)^*\gamma(\lambda), \qquad \lambda, \zeta \in \rho(A_0);$$

3. *$M(\cdot)$ є $R[\mathcal{H}]$-функцією та задовольняє умові*

$$0 \in \rho(\operatorname{Im} M(\lambda)), \qquad \lambda \in \mathbb{C}_+ \cup \mathbb{C}_-; \tag{2.7}$$

4. *в кожній точці $\lambda \in \rho(A_0)$ існує (в рівномірній топології) похідна $M'(\lambda) := dM/d\lambda$ і*

$$M'(\lambda) = \gamma^*(\bar{\lambda})\gamma(\lambda).$$

Якщо при цьому $\lambda \in \rho(A_0) \cap \mathbb{R}$, то $0 \in \rho(M'(\lambda))$, тобто оператор $M'(\lambda)$ є додатно визначеним.

Теорема 2.15. *Нехай* $\Pi = \{\mathcal{H}, \Gamma_0, \Gamma_1\}$ *— гранична трійка для оператора* A^*, $M(\cdot)$ *— відповідна функція Вейля. Тоді справедливими є співвідношення:*

$$\lim_{y\uparrow\infty} y \cdot \mathrm{Im}(M(iy)h, h) = \infty, \qquad h \in \mathcal{H} \setminus \{0\}, \tag{2.8}$$

$$s - \lim_{y\uparrow\infty} \frac{M(iy)}{y} = 0. \tag{2.9}$$

Означення 2.16. Нехай $A^{(1)}$ і $A^{(2)}$ — симетричні оператори в $\mathfrak{H}^{(1)}$ і $\mathfrak{H}^{(2)}$ відповідно, $\Pi^{(j)} = \{\mathcal{H}, \Gamma_0^{(j)}, \Gamma_1^{(j)}\}$ — гранична трійка для $A^{(j)*}$, $j \in \{1, 2\}$. Граничні трійки $\Pi^{(1)}$ і $\Pi^{(2)}$ називають унітарно еквівалентними, якщо існує ізометричне відображення U простору $\mathfrak{H}^{(1)}$ на $\mathfrak{H}^{(2)}$ таке, що

$$UA^{(1)*} = A^{(2)*}U, \qquad U \operatorname{dom} A^{(1)*} = \operatorname{dom} A^{(2)*}, \tag{2.10}$$

$$\Gamma_k^{(1)} = \Gamma_k^{(2)}U, \qquad k \in \{0, 1\}. \tag{2.11}$$

Теорема 2.17. *Нехай* $\mathcal{H}$ *— сепарабельний гільбертів простір,* $n := \dim \mathcal{H} \leq \infty$, $M \in R[\mathcal{H}]$ *і виконуються умови* (2.8), (2.9) *і* (2.7). *Тоді існує гільбертів простір* $\mathfrak{H}$, *простий щільно заданий оператор* A *в* $\mathfrak{H}$ *з рівними індексами дефекту* (n, n) *і гранична трійка* $\Pi = \{\mathcal{H}, \Gamma_0, \Gamma_1\}$ *такі, що* $M(z)$ *є функцією Вейля оператора* A, *що відповідає граничній трійці* Π.

Гранична трійка $\Pi = \{\mathcal{H}, \Gamma_0, \Gamma_1\}$ *відновлюється за оператор-функцією* $M(z)$ *однозначно з точністю до унітарної еквівалентності.*

Таким чином, Теорема 2.17, з урахуванням Теореми 2.14 (3) і Теореми 2.15, дає повний опис всіх функцій Вейля щільно заданих симетричних операторів в гільбертовому просторі.

Теорема 2.18. *Нехай* $\Pi = \{\mathcal{H}, \Gamma_0, \Gamma_1\}$ *— гранична трійка для* A^*, $M(\cdot)$ *— відповідна функція Вейля,* $\Theta \in \widetilde{\mathcal{C}}(\mathcal{H})$ *і* $\lambda \in \rho(A_0)$. *Тоді правильними є наступні еквівалентності:*

$$\lambda \in \rho(A_\Theta) \Longleftrightarrow 0 \in \rho(\Theta - M(\lambda));$$

$$\lambda \in \sigma_i(A_\Theta) \Longleftrightarrow 0 \in \sigma_i(\Theta - M(\lambda)),\ i \in \{p, c, r\}.$$

При цьому мають місце рівності

$$\ker(A_\Theta - \lambda) = \gamma(\lambda) \ker(\Theta - M(\lambda)).$$

Теорема 2.19. *Нехай* $\Pi = \{\mathcal{H}, \Gamma_0, \Gamma_1\}$ *— гранична трійка для* A^*, $M(\cdot)$ *— відповідна функція Вейля,* $\Theta \in \widetilde{\mathcal{C}}(\mathcal{H})$, A_Θ *— відповідне власне розширення оператора* A. *Тоді:*

1. *формули*

$$\operatorname{dom}(A_\Theta) = \{f \in \operatorname{dom} A^* : \Gamma f \in \Theta\}, \qquad \Theta := \Gamma(\operatorname{dom} A_\Theta) \tag{2.12}$$

встановлюють бієктивну відповідність між сукупністю всіх власних розширень A_Θ оператора A і сукупністю замкнених лінійних відношень $\Theta \in \widetilde{\mathcal{C}}(\mathcal{H}) \setminus \{0\}$;

2. *якщо $\rho(A_\Theta) \neq \varnothing$, то для $z \in \rho(A_0) \cap \rho(A_\Theta)$ справедливою є рівність*

$$(A_\Theta - z)^{-1} = (A_0 - z)^{-1} + \gamma(z)(\Theta - M(z))^{-1}\gamma(\bar{z})^*; \tag{2.13}$$

3. *рівність (2.13) встановлює бієктивну відповідність між сукупністю резольвент власних розширень A_Θ оператора A, для яких $\rho(A_\Theta) \neq \varnothing$, і сукупністю замкнених лінійних відношень $\Theta \in \widetilde{\mathcal{C}}(\mathcal{H})$, для яких $\{z : 0 \in \rho(\Theta - M(z))\} \neq \varnothing$, при цьому для кожного $g \in \mathfrak{H}$ вектор-функція $u_z = (A_\Theta - z)^{-1}g$, $z \in \rho(A_\Theta)$ є розв'язком граничної задачі*

$$(A^* - z)f = g, \qquad \{\Gamma_0 f, \Gamma_1 f\} \in \Theta.$$

РОЗДІЛ 3

КАНОНІЧНІ СИСТЕМИ

3.1 Основні поняття

Канонічні системи представляють великий математичний інтерес, оскільки вони в точному розумінні є найбільш загальним класом симетричних операторів другого порядку.[23]

Канонічною системою називається диференціальне рівняння у формі

$$Ju'(x) = -zH(x)u(x), \quad J = \begin{pmatrix} 0 & -1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}. \tag{3.1}$$

Ця система розглядатиметься на відкритому, можливо нескінченному, інтервалі $x \in (a,b)$, $-\infty \leq a < b \leq +\infty$, в якій для матриці коефіцієнтів H виконуються наступні умови:

1. $H(x) \in \mathbb{R}^{2\times 2}$;
2. $H \in L^1_{loc}(a,b)$;
3. $H(x) \geq 0$ майже для всіх $x \in (a,b)$;
4. $H(x) \neq 0$ майже для всіх $x \in (a,b)$.

Умова (2) означає, що елементи H є локально інтегровними функціями, а умова (3) означає, що майже для всіх x матриця $H(x)$ є симетричною і $v^*H(x)v \geq 0$ для всіх $v \in \mathbb{C}^2$.

Умова (4) також є влучною, оскільки якби існував би інтервал (c,d), на якому $H = 0$ майже скрізь, то розв'язки просто залишалися б постійними на (c,d), а вилучення інтервалу не впливало б на доповнення.

Параметр $z \in \mathbb{C}$ з (3.1) іноді називають спектральним параметром.

Диференціальне рівняння (3.1) має загальну структуру задачі про власне значення. А саме, якщо диференціальний оператор τ діє у $\mathbb{C}^2$ за правилом

$$(\tau u)(x) = -H^{-1}(x)Ju'(x),$$

тоді (3.1) потребує, щоб виконувалось $\tau u = zu$. Звичайно, щоб стверджувати це, необхідно визначити які умови роблять такий оператор самоспряженим, в яких гільбертових просторах діє такий оператор та що робити, якщо $H(x)$ не має оберненої матриці.

Оскільки $H(x)$ може бути нерегулярною, то потрібна деяка інтерпретація (3.1).

Означення 3.1. Функція $u : (a,b) \to \mathbb{C}^2$ називається локально (абсолютно) неперервною, якщо

$$u(x) = u(c) + \int_c^x f(t)\,dt \tag{3.2}$$

для деякої локально інтегровної функції $f : (a,b) \to \mathbb{C}^2$ і $c \in (a,b)$. Клас таких функцій позначається $AC(a,b)$.

Якщо рівність (3.2) виконується для деякого c, то вона виконується і для всіх $c \in (a,b)$.

Функція $u : (a,b) \to \mathbb{C}^2$ буде називатися розв'язком (3.1), якщо $u \in AC$ і (3.1) справджується майже всюди. Також, якщо $H_1(x) = H_2(x)$ майже всюди, то два рівняння будуть мати однакові у тому ж сенсі розв'язки.

Існування та єдиність такого розв'язку системи (3.1) показує наступна теорема, сформульована для загального, неоднорідного, випадку.

Теорема 3.2. *Нехай $c \in (a,b)$ і $f : (a,b) \to \mathbb{C}^2$ є локально інтегровною. Тоді для будь-якого $v \in \mathbb{C}^2$ задача*

$$Ju' = -zHu + f, \quad u(c) = v \tag{3.3}$$

має єдиний розв'язок $u = u(x,z)$ на $x \in (a,b)$.

Більше того, $u(x,z)$ є спільно неперервними на $(x,z) \in (a,b) \times \mathbb{C}$. Для кожного фіксованого $x \in (a,b)$ компоненти $u(x,z)$ є цілими функціями $z \in \mathbb{C}$. Похідні $u_n(x,z) := \partial^n u(x,z)/\partial z^n$ самі по собі є абсолютно неперервними функціями на $x \in (a,b)$, і вони формально рзв'язують початкові задачі, що виникають в результаті диференціювання (3.3) *відносно z, як*

$$\begin{aligned}
Ju_1' &= -zHu_1 - Hu_0,\ u_1(c) = 0,\\
Ju_2' &= -zHu_2 - 2Hu_1,\ u_2(c) = 0,\\
&\dots\\
Ju_n' &= -zHu_n - nHu_{n-1},\ u_n(c) = 0.
\end{aligned}$$

Якщо ж $f = 0$, то твердження про єдиність передбачає, що множина розв'язків u рівняння (3.1) є двовимірним векторним простором.

Матрицею переходу T називається матричний розв'язок, що приймає значення в $\mathbb{C}^{2\times 2}$ однорідного рівняння

$$JT' = -zHT \tag{3.4}$$

з початковою умовою $T(c) = I$. Таким чином, T залежить від $x, c \in (a,b)$ і $z \in \mathbb{C}$ і позначається $T(x,c;z)$. При цьому, якщо другий аргумент відсутній, то вважається, що

$c = 0$.

Теорема 3.3. *Зафіксуємо $x, c \in (a, b)$, $x \geq c$. Тоді матриця переходу $T(z) = T(x, c; z)$ має наступні властивості як функція від $z \in \mathbb{C}$:*

1. *$T(z)$ — ціла;*
2. *$T(0) = I$ і $\det T(x, z) = 1$*
3. *$T(x, z) = T(x, c; z)T(c, z)$, де $T(x, z) = T(x, 0; z)$;*
4. *Якщо $\operatorname{Im} z \geq 0$, то*

$$i(T^*(z)JT(z) - J) \geq 0. \tag{3.5}$$

Доведення. За другою частиною Теореми 3.2, T є цілим в z для фіксованих x і c. Стовпці T розв'язують (3.1) як функції від x. Загалом, якщо $v \in \mathbb{C}^2$, то унікальний розв'язок з початковою умовою $u(c) = v$ задається як $u(x) = T(x, c; z)v$. Отже, як випливає з назви, матриця переходу оновлює значення розв'язків, а точніше, $T(x, c; z)$ пробігає значення аргументу від c до x. Ця властивість характеризує матрицю переходу $T(x, c; z)$.

Оскільки $J^{-1} = -J$, маємо, що $T' = zJHT$, а матриця JH має нульовий слід. Ця властивість еквівалентна тому, що H симетрична. Звідси випливає, що $\det T(x)$ є постійним і, як початкова умова, $\det T = 1$, тому це справедливо для всіх $x \in (a, b)$. Зокрема, T має обернену, а T^{-1} нейтралізує дію T і, оскільки T приймає значення, пробігаючи від c до x, то $T(x, c; z)^{-1} = T(c, x; z)$. Отже, T є абсолютно неперервною функцією свого другого аргументу.

Зрозуміло, що $T(0) = I$, оскільки рівняння стає $T' = 0$ для $z = 0$. Якщо $z = t$ є дійсними, то $T(x, c; t)$ є розв'язком задачі Коші з дійсними коефіцієнтами та дійсними початковими умовами, тому приймає дійсні значення.

Залишилося встановити (3.5). Насамперед, оскільки $J^* = -J$, то спряжене від $JT' = -zHT$ дає $-T^{*\prime}J = -\bar{z}T^*H$. Позначимо $z = t + iy$, $y \geq 0$, і розглянемо

$$\frac{d}{dx}(T^*(x, c; z)JT(x, c; z)) = (\bar{z} - z)T^*HT = -2iyT^*HT.$$

Інтегрування цього рівняння показує, що ліва частина (3.5) дорівнює $2y\int_c^x T^*HT\,ds$ і є додатно визначена матриця, як було заявлено. □

Якщо задана матрична функція $T(z)$ має властивості, зазначені в теоремі, то на інтервалі (c, x) буде канонічна система. Іншими словами, на такому проміжку буде функція коефіцієнтів H така, що $T(z) = T(x, c; z)$. Більше того, після відповідної нормалізації, канонічна система однозначно визначається $T(z)$. Варіант розрахунку, що був використаний в останньому доведенні, дає ще одну корисну тотожність.

Теорема 3.4 (Сталість Вронскіану).

$$T^T(x)JT(x) = J, \quad T(x) \equiv T(x, c; z).$$

Як наслідок, вронскіан $W(v, w) \equiv v^T(x)Jw(x)$ *є сталим для будь-яких двох розв'язків* v, w *рівняння* $Ju' = -zHu$.

Доведення. Перша тотожність випливає з

$$(T^T JT)' = -(JT')^T T + T^T JT' = z(HT)^T T - zT^T HT = 0.$$

Аналогічно для останнього виразу:

$$(v^T(x)Jw(x))' = -(Jv'(x))^T + v^T(x)Jw'(x) = zv^T(x)Hw(x) - zv^T(x)Hw(x) = 0.$$

□

3.2 Сингулярні інтервали

Означення 3.5. Точка $x \in (a, b)$ називається сингулярною, якщо знайдуться $\delta > 0$ і вектор $v \in \mathbb{R}^2$, $v \neq 0$ такі, що $H(t)v = 0$ майже для всіх $|t - x| < \delta$. В іншому випадку точка $x \in (a, b)$ називається регулярною.

Множина S сингулярних точок є відкритою, а її компоненти зв'язності (c, d) називаються сингулярними інтервалами.

Відкритість множини S одразу випливає з означення. Можна записати $S = \bigcup(c_j, d_j)$ як зліченне об'єднання відкритих інтервалів, що не перетинаються, які є сингулярними інтервалами, визначеними у 3.5.

Нехай тепер $x \in (a, b)$ — сингулярна точка. Оскільки $H \geq 0$ і $H \neq 0$ майже скрізь на $(x - \delta, x + \delta)$, ця функція може бути представлена у вигляді $H(t) = h(t)P_\alpha$ на цьому інтервалі майже скрізь для деякого $\alpha \in [0, \pi)$ та деякої функції $h \in L^1(x - \delta, x + \delta)$, $h > 0$, де

$$P_\alpha = \begin{pmatrix} \cos^2\alpha & \sin\alpha\cos\alpha \\ \sin\alpha\cos\alpha & \sin^2\alpha \end{pmatrix} = e_\alpha e_\alpha^*, \quad e_\alpha = \begin{pmatrix} \cos\alpha \\ \sin\alpha \end{pmatrix} \tag{3.6}$$

позначає проекцію на e_α. Ті ж зауваження стосуються всього сингулярного інтервалу, якому належить x.

Означення 3.6. Кут α називається типом сингулярного інтервалу (c, d).

Розв'язання (3.1) через сингулярний інтервал (c, d) типу α дає більше розуміння сенсу Означення 3.5. Тож нехай $H(x) = h(x)P_\alpha \equiv h(x)P$ на (c, d). Оскільки лише скалярна h залежить від x, то будь-які дві матриці $JH(x)$, $JH(x')$ є комутативними, тому рівняння $u' = zJHu$ має розв'язок

$$u(x) = e^{z\left(\int\limits_c^x h(t)\,dt\right)JP} u(c).$$

Розкладемо останнє за степенями. Отримаємо, що $(JP)^2 = JPJP = 0$, оскільки J діє як обертання на 90 градусів, що дає $PJP = 0$. Таким чином, експоненціальний ряд для $u(x)$ закінчується після перших двох доданків:

$$u(x) = \left(1 + z\left(\int\limits_c^x h(t)\,dt\right) JP\right) u(c).$$

Зокрема, $u(d) = (1 + zJH)u(c)$ з $H = \int_c^d H(x)\,dx$, але це теж саме, що і зробити один крок рекурсії в у різницевому рівнянні

$$J(u_{n+1} - u_n) = -zH_n u_n, \tag{3.7}$$

аналогічному (3.1), якщо $H_n = H$.

З більш абстрактної точки зору, властивістю матриці переходу $T = I + zJH$ через сингулярний інтервал є її поліноміальна залежність від z, причому ступеня 1. Це випливає з (3.7) тоді, як диференціальні рівняння зазвичай призводять до складніших функцій z.

Отже, канонічна система через сингулярний інтервал імітує різницеве рівняння. Здатність канонічної системи робити це має вирішальне значення. Вже було згадано результат, що будь-які спектральні дані можуть бути реалізовані канонічною системою, і ці спектральні дані можуть виходити з різницевого рівняння, тому є необхідність варіанту їх моделювання.

Сингулярні інтервали також використовуються для реалізації граничних умов, і вони відповідають за багатозначну частину відношень, які асоціюються з канонічними системами.

3.3 Гільбертів простір L^2

У наступному розділі буде розглянуто самоспряжені реалізації (3.1) та їх спектральну теорію і з'явиться необхідність у гільбертовому просторі, в якому вони діють, і відповідним простором для цього є $L^2_H(a, b)$, визначений наступним чином. Припустимо, що $H(x)$

задовольняє умови для матриці коефіцієнтів канонічної системи. Нехай

$$\mathcal{L} = \left\{ f : (a,b) \to \mathbb{C}^2 : f \text{ є вимірною }, \int\limits_a^b f^*(x)H(x)f(x)\,dx < \infty \right\},$$

тоді

$$||f|| = \left(\int\limits_a^b f^* H f \, dx \right)^{1/2}, \quad f \in \mathcal{L}, \tag{3.8}$$

і $L^2_H(a,b)$ визначається як $\mathcal{L}/\mathcal{N}$, де $\mathcal{N} = \{f \in \mathcal{L} : ||f|| = 0\}$.

Це є звичайною процедурою визначення просторів L^p, за винятком, того, що функції приймають значення в $\mathbb{C}^2$, а не в $\mathbb{C}$. L^2_H — сепарабельний, нескінченновимірний простір Гільберта. Насправді, відображення

$$V : L^2_H(a,b) \to L^2_I(a,b), \quad (Vf)(x) = H^{1/2}(x)f(x),$$

де $H^{1/2}(x)$ визначено як єдиний додатний квадратний корінь з $H(x)$, що забезпечує вкладання L^2_H в L^2_I, де I — одинична матриця 2×2. А, оскільки $L^2_I(a,b) \cong L^2(a,b) \oplus L^2(a,b)$, то всі питання можна звести до класичного простору L^2.

Оскільки $f^*Hf = (H^{1/2}f)^* H^{1/2} f$, то функції f, g будуть являти собою один і той самий елемент в L^2_H тоді і тільки тоді, коли $H(x)f(x) = H(x)g(x)$ майже для всіх x, але якщо $H(x)$ має ядро для деякого x таке, що $H(x)v(x) = 0$, $v(x) \neq 0$, то це просто означає, що $f(x) - g(x) = c(x)v(x)$ для цього x. Зокрема, цілком можливо, що $f \in L^2_H$ має декілька неперервних представників, не рівних як функції.

Корисним є наступний факт.

Лема 3.7. *Якщо $f \in L^2_H(a,b)$, то $Hf \in L^1_{loc}(a,b)$.*

Доведення. Це випливає з нерівності Гельдера, якщо взяти додатний квадратний корінь $H^{1/2}(x)$ і записати $Hf = H^{1/2}(H^{1/2}f)$. Тоді обидва $H^{1/2}$ і $H^{1/2}f$ належать $L^2_{loc}(a,b)$ і їх добуток $Hf \in L^1_{loc}(a,b)$. □

3.4 Мінімальні і максимальні відношення канонічних систем

В цьому розділі буде розглянуто питання як канонічна система

$$Ju'(x) = -zH(x)u(x), \quad x \in (a,b)$$

генерує самоспряжені оператори у гільбертовому просторі $L^2_H(a,b)$. Ці оператори мають діяти як $-H^{-1}Jf'$ на функції f з їх областей визначення і необхідно, щоб $H(x)$ мала обернену. Цієї проблеми можна уникнути, перемістивши H назад. Припустимо, є пара $f, g \in L^2_H$ і $g = \tau f$ як результат застосування оператора над f, який необхідно побудувати. Формально це можна записати як

$$Jf'(x) = -H(x)g(x). \tag{3.9}$$

Загалом ця умова визначатиме лінійні відношення, а не оператор.

Лінійні оператори T стають особливими відношеннями після ототожнення їх зі своїми графіками $\{(x, Tx)\}$. І навпаки, відношення можна вважати операторами, за винятком того, що $f \in \mathcal{H}$ може мати кілька зображень. Відношення $\mathcal{T}$ є оператором, якщо $(f, g_1), (f, g_2) \in \mathcal{T}$ означає, що $g_1 = g_2$. За лінійністю це еквівалентно умові, що $(0, g) \in \mathcal{T}$ тоді і тільки тоді, коли $g = 0$.

Визначимо максимальне відношення $\mathcal{T}$ канонічної системи як сукупність усіх пар (f, g), для яких виконується (3.9):

$$\mathcal{T} = \{(f, g) : f, g \in L^2_H(a, b), f \text{ має представника } f_0 \in AC \text{ такого, що}$$
$$Jf_0'(x) = -H(x)g(x) \text{ майже для всіх } x \in (a, b)\}. \tag{3.10}$$

Останнє чітко визначає лінійний підпростір, або відношення.

Як вже було показано, $f \in L^2_H$ може мати декілька неперервних представників, тому не можна реально очікувати, що f_0 однозначно визначається f. Тому особлива увага буде приділятися розрізненню елементів простору Гільберта (класів еквівалентності функцій) та функцій.

Хоча f_0 з (3.10) не має визначатися функцією f, але f_0 визначається парою (f, g), якщо не розглядається тривіальний сценарій, де (a, b) є лише одиничним сингулярним інтервалом. Отже, необхідне припущення: інтервал (a, b) містить щонайменше одну регулярну точку. Це діятиме відтепер, якщо прямо не зазначено інше. Якщо (a, b) — єдиний сингулярний інтервал, то все можна опрацювати явно. Більше того, багато результатів потребують модифікації в цьому випадку, тому набагато зручніше просто виключати цей тривіальний сценарій з розвитку загальної теорії.

Повернемося до твердження, що якщо $(f, g) \in \mathcal{T}$, то f_0 з (3.10) однозначно визначається. Дійсно, це показує інтегрування $Jf_0' = -Hg$:

$$f_0(x) = f_0(c) + J \int_c^x H(t)g(t)\, dt. \tag{3.11}$$

Слід зауважити, що тут $H(t)g(t)$ може змінюватися лише на нульовому наборі, якщо обрати іншого представника g, тому інтеграл визначається елементом гільбертового простору

$g \in L^2_H$. Звідси випливає, що два таких представники f могли б відрізнятись лише постійною функцією v, але тоді матимемо $H(x)v = 0$ майже для кожного x, інакше вони б не представляли б один і той самий елемент гільбертового простору. Якщо ж $v \neq 0$, тоді це означає, що (a, b) — сингулярний інтервал, який був виключений з розгляду.

Лема 3.8. *Елемент $(f, g) \in \mathcal{T}$ максимального відношення однозначно визначає абсолютно неперервну функцію $f_0 : (a, b) \to \mathbb{C}^2$ з наступними двома додатковими властивостями:*

1. *$f_0 \in L^2_H(a, b)$, і він є представником елемента f;*
2. *$Jf_0' = -Hg$.*

Індекс у f_0 означає, що він є представником f, який визначається не лише самим f, але й парою $(f, g) \in \mathcal{T}$.

Приклад, коли f_0 дійсно не визначається просто f, можна побачити, розглянувши випадок, де (a, b) — сингулярний інтервал. Покладемо $a = 0$, $b = 1$, $H(x) = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 0 \end{pmatrix}$.

Тоді $(f, g) \in \mathcal{T}$ тоді і тільки тоді, коли $f_{0,2}' = g_1$, $f_{0,1}' = 0$. З точки зору простору Гільберта, важливий лише перший компонент функції. Таким чином, ми можемо прийняти будь-яку абсолютно неперервну функцію як $f_{0,2}$, і з цього випливає, що $g \in L^2_H(0, 1)$ є довільною. Зрозуміло, що $f_{0,1}$ має бути постійною. Отже, позначаючи e_1 перший одиничний вектор, знаходиться наступне

$$\mathcal{T} = L(e_1) \oplus L^2_H(0, 1) = \{(f, g) : f(x) = ce_1, g \in L^2_H(0, 1)\}. \tag{3.12}$$

Далі наведені необхідні визначення для відношень.

Означення 3.9. Нехай $\mathcal{T} \subseteq \mathcal{H} \times \mathcal{H}$ є відношенням. $\mathcal{T}$ називається замкненим, якщо $\mathcal{T}$ є замкненим підпростором $\mathcal{H} \times \mathcal{H}$. Замиканням $\overline{\mathcal{T}}$ відношення $\mathcal{T}$ називається замикання підпростору $\mathcal{T}$.

Області визначення та значень, ядро і багатозначна частина відношення $\mathcal{T}$ визначаються наступним чином:

$$\begin{aligned} \operatorname{dom} \mathcal{T} &= \{f \in \mathcal{H} : (f, g) \in \mathcal{T} \text{ для деякого } g\} & \ker \mathcal{T} &= \{f \in \mathcal{H} : (f, 0) \in \mathcal{T}\} \\ \operatorname{ran} \mathcal{T} &= \{g \in \mathcal{H} : (f, g) \in \mathcal{T} \text{ для деякого } f\} & \operatorname{mul} \mathcal{T} &= \{g \in \mathcal{H} : (0, g) \in \mathcal{T}\}. \end{aligned}$$

Оберненим до $\mathcal{T}$ є відношення

$$\mathcal{T}^{-1} = \{(g, f) : (f, g) \in \mathcal{T}\},$$

а спряжене відношення до $\mathcal{T}$ визначається як

$$\mathcal{T}^* = \{(h,k) : \langle h, g\rangle = \langle k, f\rangle \ \text{ для всіх } (f,g) \in \mathcal{T}\}.$$

Відношення $\mathcal{T}$ називається симетричним $\mathcal{T} \subseteq \mathcal{T}^*$, якщо, і самоспряженим, якщо $\mathcal{T} = \mathcal{T}^*$.

Тож, на відміну від операторів, відношення завжди мають замикання, обернені до них та унікальні спряження.

Для того, щоб знайти спряження $\mathcal{T}_0 := \mathcal{T}^*$ максимального відношення $\mathcal{T}$ канонічної системи, необхідно визначити предмінімальне відношення:

$$\mathcal{T}_{00} = \{(f,g) \in \mathcal{T} : f_0(x) \text{ має компактний носій на } (a,b)\}.$$

Означення 3.10. Замикання $\mathcal{T}_0 = \overline{\mathcal{T}_{00}}$ лінійного відношення $\mathcal{T}_{00}$ називають мінімальним.

Неважко помітити, що $\mathcal{T}_{00} \subseteq \mathcal{T}^*$. Дійсно, для фіксованого $(f,k) \in \mathcal{T}_{00}$ і довільного $(h,k) \in \mathcal{T}$ покажемо, що $\langle f, k\rangle = \langle g, h\rangle$, або

$$\int\limits_a^b f^*(x)H(x)k(x)\,dx = \int\limits_a^b g^*(x)H(x)h(x)\,dx.$$

Підключаючи до цього $Hk = -Jh_0'$, $Hg = -Jf_0'$, отримаємо

$$\int\limits_a^b \left(f_0^*(x)Jh_0'(x) + f^{*\prime}{}_0(x)Jh_0(x)\right)\,dx = 0,$$

що є очевидним, оскільки f_0 є нулем близько до a і b.

Пропозиція 3.11. $\mathcal{T}_{00}^* \subseteq \mathcal{T}$

Доведення. Нехай $(f,g) \in \mathcal{T}_{00}^*$ і функція f_1 визначається як

$$f_1(x) = J\int\limits_c^x H(t)g(t)\,dt,$$

для деякого фіксованого $c \in (a,b)$. Тоді f_1 є абсолютно неперервною і $Jf_1' = -Hg$, але її квадрат не обов'язково є інтегрованим, тобто f_1 може не бути елементом гільбертового простору.

Нехай $(h,k) \in \mathcal{T}_{00}$ є довільним. Інтегрування за частинами показує, що

$$\langle h, g\rangle = \int\limits_a^b h_0^*(x)H(x)g(x)\,dx = \int\limits_a^b h_0^*(x)Jf_1'(x)\,dx = \int\limits_a^b k^*(x)H(x)f_1(x)\,dx.$$

Функції h_0 і Hk мають компактний носій, тому факт, що f_1 може не лежати в L^2_H, не може зробить останній інтеграл розбіжним. З цієї ж причини інтегрування частинами не вносить граничні умови.

З іншого боку, $\langle h, g\rangle = \langle k, f\rangle = \int_a^b k^* H f$, тому

$$\int\limits_a^b k^*(x)H(x)(f_1(x) - f(x))\,dx = 0 \quad \forall k \in \operatorname{ran}(\mathcal{T}_{00}). \tag{3.13}$$

Потрібно звернути увагу, що $k \in L^2_H(a,b)$ буде точно в $\operatorname{ran}\mathcal{T}_{00}$, якщо він задовольняє наступним двом умовам: (1) Hk має компактний носій; (2) $\int_a^b HK = 0$. Оскільки Hk локально інтегрується та має компактний носій, останній інтеграл є визначеним. Позначимо через X лінійний підпростір L^2_H, визначений умовою (1), і розглянемо на X функціонали

$$F_j(k) = e_j^* \int\limits_a^b H(x)k(x)\,dx, \quad F(k) = \int\limits_a^b (f_1(x) - f(x))^* H(x)k(x)\,dx.$$

Тепер 3.13 можна перефразувати як твердження, що якщо $F_1(k) = F_2(k) = 0$ для $k \in X$, то $F(k) = 0$. Тоді F має бути лінійною комбінацією F_1 і F_2. Отже, існує вектор $v \in \mathbb{C}$ такий, що

$$\int\limits_a^b (f_1(x) - f(x) - v)^* H(x)K(x)\,dx = 0$$

для всіх $k \in X$. Оскільки $f_1(x) - f(x) - v$ локально в L^2_H, це можливо лише в тому випадку, коли $H(x)(f_1(x) - f(x) - v) = 0$ майже скрізь. Отже, f має абсолютно неперервного представника $f_1(x) - v$, а $J(f_1 - v)' = -Hg$ за побудовою f_1. Це говорить про те, що $(f,g) \in \mathcal{T}$, що доводить пропозицію. $\square$

Пропозиція 3.12. *Нехай $\mathcal{T} \subseteq \mathcal{H} \times \mathcal{H}$ є відношенням. Тоді:*

1. *$\mathcal{T}^*$ є замкненим;*

2. *$\mathcal{T}^{**} = \overline{\mathcal{T}}$;*

3. *$\overline{\mathcal{T}}^* = \mathcal{T}^*$*

   Теорема 3.13.

1. *Максимальне відношення $\mathcal{T}$ є замкненим;*

2. Мінімальне відношення $\mathcal{T}_0^* = \mathcal{T}$ є замкненим і симетричним, і $\mathcal{T}_0^* = \mathcal{T}$.

Доведення. 1. Припустимо, що $(f_n, g_n) \in \mathcal{T}$, $(f_n, g_n) \to (f, g) \in \mathcal{H} \oplus \mathcal{H}$. Необхідно довести, що $(f, g) \in \mathcal{T}$.

Переходячи до підпослідовності, можна припустити, що $H(x)f_{n,0}(x) \to H(x)f(x)$ поточково майже скрізь для представників із Леми 3.8. Також для кожного фіксованого $x \in (a, b)$ послідовність $f_{n,0}(x)$ повинна бути обмежена. Це випливає з того, що похідні $f'_{n,0} = JHg_n$ обмежені в $L^1(c, d)$ для будь-якої компактної підмножини $[c, d] \subseteq (a, b)$, тому, якщо б $|e \cdot f_{n,0}(x)|$ були великими для деякого напрямку $e \in \mathbb{C}^2$, $||e|| = 1$, то те саме було б справедливим для будь-якої компактної підмножини (a, b), але це зробило б норму f_n великою, оскільки (a, b) не є а сингулярним інтервалом і, таким чином, $H(x)$ не може занулити e скрізь.

Тож можна обрати підпослідовність таку, що в додаток $f_{n,0}(c) \to v$ для фіксованого $c \in (a, b)$, що був обраний заздалегідь. Тепер можна просто перейти до поточкової границі в

$$f_{n,0}(x) = f_{n,0}(c) + J \int_c^x H(t)g_n(t)\, dt.$$

Видно, що $f_{n,0}(x)$ сам збігається (не тільки після застосування $H(x)$), і його границя буде представляти f. Отже, був знайдений абсолютно неперервний представник f, який задовольняє $Jf' = -Hg$, отже $(f, g) \in \mathcal{T}$.

2. Зрозуміло, що спряжений оператор $\mathcal{T}_0$ є замкненим, а симетрія випливатиме з двох заявлених рівностей, тому їх достатньо довести. Раніше було показано, що $\mathcal{T}_{00} \subseteq \mathcal{T}^*$ і $\mathcal{T}_{00}^* \subseteq \mathcal{T}$ (Пропозиція 3.11), а спряження другого включення дає це $\mathcal{T}_{00}^{**} \supseteq \mathcal{T}^*$. А якщо взяти замикання першого включення і використати Пропозицію 3.12, то отримаємо $\overline{\mathcal{T}_{00}} = \mathcal{T}^* = \mathcal{T}_0$. Ще одне спряження дає останню рівність. □

Можна дати точніший опис мінімального відношення $\mathcal{T}_0$. Принаймні, як частина результату: $\mathcal{T}_0$ можна отримати, взявши замикання $\mathcal{T}_{00}$, яке було визначене як ті елементи максимального відношення, для яких f_0 має компактний носій.

Означення 3.14. Кінцеву точку a називають регулярною, якщо $H \in L^1(a, c)$ для деяких (і тоді всіх) $c \in (a, b)$, і аналогічно для b.

Тут точки $a = -\infty$ і $b = \infty$ можуть бути звичайними кінцевими точками.

Визначення 3.14 дає Лему 3.15.

Лема 3.15. *Якщо a є регулярною, то для будь-яких $(f, g) \in \mathcal{T}$ представлення f_0 має неперервне продовження на $[a, b)$, і $f_0 \in AC[a, b)$. Більше того, розв'язки однорідного рівняння $Ju' = -zHu$ мають ті ж самі властивості.*

Для регулярної точки b результати аналогічні.

Вже відомо, що $f_0 \in AC(a,b)$ і це означає, що $f_0(x) = f_0(c) + \int_c^x h(t)\,dt$ для деякої $h \in L^1_{loc}(a,b)$. Твердження, що $f_0 \in AC[a,b)$, створює додаткове твердження, що $h \in L^1(a,c)$ для $c \in (a,b)$. Це означає, що f_0 має неперервне продовження до $x = a$, але не випливає з цієї властивості.

Ніякі зміни цих тверджень не потрібні у випадку $a = -\infty$, якщо дати розширеному інтервалу $[a,c) = [-\infty, c)$ його очевидну топологію.

Доведення. Нерівність Коші-Шварца показує, що для будь-якого $g \in L^2_H(a,c)$, маємо, що $Hg = H^{1/2}H^{1/2}g \in L^1(a,c)$, тож твердження для f_0 випливають з

$$f_0(x) = f_0(c) + J\int\limits_c^x H(t)g(t)\,dt.$$

Як і для розв'язків u рівняння $Ju' = -zHu$, застосуємо теорію звичайних диференціальних рівнянь, узагальнену в Теоремі 3.2, до початкової задачі значення $u(a) = v$ для загального $v \in \mathbb{C}^2$, щоб підтвердити, що u є абсолютно неперервними на $[a,b)$.

Початкова задача $Ju' = -zHu$, $u(-\infty) = v$ може бути записана як інтегральне рівняння $u(x) = v + zJ\int_{-\infty}^x H(t)u(t)\,dt$, і, якщо $H \in L^1(-\infty, c)$, то це можна розв'язати так само, як на обмеженому проміжку, за допомогою ітерації Пікарда. Або, можна провести перетворення, щоб зробити a кінцевою точкою $A \in \mathbb{R}$, щоб взагалі уникнути цих питань. $\square$

Лема 3.16. *Нехай $(c,d) \subseteq (a,b)$, і жоден з (a,c), (d,b) не є порожнім інтервалом, що міститься в одному сингулярному інтервалі. Нехай $(h,k) \in \mathcal{T}_{(c,d)}$. Тоді існує $(f,g) \in \mathcal{T}$ з $f_0 = h_0$ на (c,d), $f_0(x) = 0$ для $x \in (a,c)$ близько до a і $x \in (d,b)$ близько до b.*

Доведення. Нехай $d < b$. Оскільки d є регулярною кінцевою точкою (c,d), застосовується Лема 3.15, тоді h_0 абсолютно неперервна на $(c,d]$. Потрібно знайти абсолютно неперервну функцію f_0 на $[d,b)$ таку, що $Jf_0' = -Hg$ для деяких $g \in L^2_H(d,b)$ і $f_0(d) = h_0(d)$, щоб зробити функцію абсолютно неперервною при з'єднанні двох частин. Також бажано, щоб $f_0(x) = 0$ для всіх великих x, і достатньо одного разу досягти цього значення, адже з цього моменту можна застосувати нульову функцію. Отже, щоб $f_0(d) = h_0(d)$ і $f_0(t) = 0$, оберемо $t \in (d,b)$ настільки великим, щоб (d,t) не міститься в сингулярному інтервалі. Якщо все це сказати для g, то тепер потрібно знайти $g \in L^2_H(d,t)$ таке, що функція f_0 визначається як

$$f_0 = h_0(d) + J\int\limits_d^x H(s)g(s)\,ds$$

і задовольняє умові $f_0(t) = 0$. Це працює, якщо лінійне відображення

$$F : L^2_H(d,t) \to \mathbb{C}^2, \quad F(g) = \int\limits_d^t H(s)g(s)\,ds$$

є сюр'єктивним і легко зрозуміти, що це буде в тому випадку, якщо (d,t) не міститься в сингулярному інтервалі, тому що діапазон $H(x)$ не може бути однаково рівним фіксованому одновимірному підпростору $\mathbb{C}^2$.

Нарешті, якщо також $c > a$, то застосовуємо ту саму процедуру зліва від (c,d). □

Теорема 3.17. *Нехай* $(f,g),(h,k) \in \mathcal{T}$. *Тоді для* $f_0^*(x)Jh_0(x)$ *існують границі при* $x \to a+$ *і* $x \to b-$. *Більше того,*

$$\langle g,h\rangle - \langle f,k\rangle = f_0^* J h_0 \Big|_a^b. \tag{3.14}$$

Для цих меж будуть використані позначення $(f_0^*Jh_0)(a)$ і $(f_0^*Jh_0)(b)$. Якщо кінцева точка (скажімо, a) є регулярною, то існування їх стає безпосереднім наслідком Леми 3.15, і в цьому випадку $(f_0^*Jh_0)(a) = f_0^*(a)Jh_0(a)$. Тут використовуються наводить позначення $f_0(a)$, $h_0(a)$ для неперервних продовжень цих функцій до $x = a$.

Доведення. Обидва твердження випливають із наступного розрахунку:

$$\begin{aligned}
\langle g,h\rangle - \langle f,k\rangle &= \lim_{\substack{\alpha\to a+\\ \beta\to b-}} \int\limits_\alpha^\beta \left(g^*(x)H(x)h_0(x) - f_0^*(x)H(x)k(x)\right)dx \\
&= \lim_{\substack{\alpha\to a+\\ \beta\to b-}} \int\limits_\alpha^\beta \left(f_0^{*\prime}(x)Jh_0(x) - f_0^*(x)Jh_0'(x)\right)dx \\
&= \lim_{\substack{\alpha\to a+\\ \beta\to b-}} f_0^* J h_0 \Big|_\alpha^\beta.
\end{aligned}$$

□

РОЗДІЛ 4

ГРАНИЧНІ ТРІЙКИ ДЛЯ КАНОНІЧНИХ СИСТЕМ

4.1 Граничні трійки для канонічних систем в регулярному випадку

Нехай гамільтоніан H задовольняє умові

$$H \in L^1(a, b). \tag{4.1}$$

Тоді за Теоремою 3.17 для будь-якої пари $\{f, g\} \in \mathcal{T}$ і представника $f_0 \in AC$ існують границі

$$f_0(a+) = \lim_{x \downarrow a} f_0(x), \quad f_0(b-) = \lim_{x \uparrow a} f_0(x) \tag{4.2}$$

Теорема 4.1. *Нехай виконано умову* (4.1) *і відображення* $\Gamma_0, \Gamma_1 : \mathcal{T} \to \mathbb{C}^2$ *задано рівностями*

$$\Gamma_0 f = \begin{pmatrix} f_{01}(a) \\ f_{01}(b) \end{pmatrix}, \quad \Gamma_1 f = \begin{pmatrix} -f_{02}(a) \\ f_{02}(b) \end{pmatrix} \quad (f, g) \in \mathcal{T}, \; f_0 \in f. \tag{4.3}$$

Тоді сукупність $(\mathbb{C}^2, \Gamma_0, \Gamma_1)$ *утворює граничну трійку для* $\mathcal{T}$.

Доведення. В силу Теореми 3.2 існують функції $\widetilde{u}, \; \widetilde{v} \in \operatorname{dom} \mathcal{T}$ такі, що

$$\widetilde{u}_{01}(a) = 1 \qquad \widetilde{v}_{01}(a) = 0 \tag{4.4}$$

$$\widetilde{u}_{02}(a) = 0 \qquad \widetilde{v}_{02}(a) = 1. \tag{4.5}$$

В силу Леми 3.16 функції $\widetilde{u}, \; \widetilde{v}$ можна змінити на інтервалі (c, d) так, що u_0 і v_0 перетворюються на нуль на інтервалі (c, d).

Аналогічно, в силу Теореми 3.2 існують функції $h, \; k \in \operatorname{dom} \mathcal{T}$ такі, що

$$h_{01}(b) = 1 \qquad k_{01}(a) = 0 \tag{4.6}$$

$$h_{02}(b) = 0 \qquad k_{02}(a) = 1. \tag{4.7}$$

Користуючись Лемою 3.16, змінимо функції $h_0, \; k_0$ біля точки a так, що h_0 і k_0 перетворюються на нуль в околі точки a. З (4.4) і (4.6) випливає, що відображення $\Gamma = \begin{pmatrix} \Gamma_0 \\ \Gamma_1 \end{pmatrix}$: $\mathcal{T} \to \mathbb{C}^2 \times \mathbb{C}^2$ є сюр'єктивним.

Тотожність (2.4) випливає з (3.14). $\square$

У подальшому ми вводимо до розгляду матрицю $W(x,\lambda) = T(x,\lambda)^T$ і її блочной вигляд

$$W(x,\lambda) = \begin{pmatrix} w_{11}(x,\lambda) & w_{12}(x,\lambda) \\ w_{21}(x,\lambda) & w_{22}(x,\lambda) \end{pmatrix} \tag{4.8}$$

Теорема 4.2. *Функція Вейля, що відповідає граничній трійці* (4.3) *має вигляд*

$$M(b,\lambda) = \begin{pmatrix} -w_{11}(b,\lambda)w_{12}(b,\lambda)^{-1} & w_{12}(b,\lambda)^{-1} \\ w_{21}(b,\lambda) - w_{22}(b,\lambda)w_{12}(b,\lambda)^{-1}w_{11}(b,\lambda) & w_{22}(b,\lambda)w_{12}(b,\lambda)^{-1} \end{pmatrix}, \tag{4.9}$$

а відповідне γ-поле має вигляд

$$\gamma(\lambda) = W(\cdot,\lambda) \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ -w_{11}(b,\lambda)w_{12}(b,\lambda)^{-1} & w_{12}(b,\lambda)^{-1} \end{pmatrix} \tag{4.10}$$

Доведення. Дефектний простір $\mathfrak{N}_\lambda(T_0)$ складається з функцій

$$f(\cdot,\lambda) = W(\cdot,\lambda) \begin{pmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \end{pmatrix}, \quad \text{де } \alpha_1, \alpha_2 \in \mathbb{C}. \tag{4.11}$$

Застосовуючи оператори Γ_0, Γ_1 до $f(\cdot,\lambda)$, отримаємо

$$\Gamma_0 \widehat{f}(\cdot,\lambda) = \Phi_0(\lambda) \begin{pmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \end{pmatrix}, \quad \Phi_0(\lambda) = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ w_{11}(b,\lambda) & w_{12}(b,\lambda) \end{pmatrix},$$

$$\Gamma_1 f(\cdot,\lambda) = \Phi_1(\lambda) \begin{pmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \end{pmatrix}, \quad \Phi_1(\lambda) = \begin{pmatrix} 0 & -1 \\ w_{21}(b,\lambda) & w_{22}(b,\lambda) \end{pmatrix}.$$

Звідси отримаємо

$$\gamma(\lambda) = W(\lambda)\Phi_0(\lambda)^{-1} = W(\lambda) \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ -w_{11}(b,\lambda)w_{12}(b,\lambda)^{-1} & w_{12}(b,\lambda)^{-1} \end{pmatrix},$$

$$M(b,\lambda) = \Phi_1(\lambda)\Phi_2(\lambda)^{-1},$$

що призводить до (4.9), (4.10). □

4.2 Теорія Вейля для канонічних систем

В роботі [28] досліджувалась поведінка коефіцієнта Вейля для оператора Штурма-Ліувілля на відрізку $[0,b]$, якщо $b \to \infty$. Зокрема, це дозволило показати, що спектральна задача для оператора Штурма-Ліувілля на прямій завжди має розв'язки в просторі $L^2(0,\infty)$.

В цьому розділі буде проведено аналогічне дослідження для системи (3.9) на півосі.

Розглянемо лінійне відношення $A(b,h)$, що продовжується в $L^2_H(0,b)$ системою (3.1) і граничними умовами

$$f_1(0) = f_2(0) = f_2(b) + hf_1(b) = 0. \tag{4.12}$$

З формули випливає, що спряжене лінійне відношення $A(b,h)^*$ задається системою і граничною умовою

$$f_2(b) + hf_1(b) = 0. \tag{4.13}$$

Гранична трійка для $A(b,h)^*$ задається рівностями

$$\Gamma_0^{b,h} f = f_1(0), \quad \Gamma_1^{b,h} f = f_2(0). \tag{4.14}$$

Дефектний підпростір $\mathfrak{N}_\lambda(A(b,h))$ складається з вектор-функцій, пропорційних

$$\Psi(x,\lambda) = W^T(x,\lambda)\begin{pmatrix} 1 \\ -m(\lambda,b,h)\end{pmatrix}, \tag{4.15}$$

де коефіцієнт $m(\lambda,b,h)$ знаходиться з умови $\Psi_2(b,\lambda) + h\Psi_1(b,\lambda) = 0$, тобто

$$w_{12}(b,\lambda) - w_{22}(b,\lambda)m(\lambda,b,h) + h\{w_{11}(b,\lambda) - w_{21}(b,\lambda)m(\lambda,b,h)\} = 0.$$

Звідси знаходимо

$$m(\lambda,b,h) = \frac{w_{11}(b,\lambda)h + w_{12}(b,\lambda)}{w_{21}(b,\lambda)h + w_{22}(b,\lambda)}. \tag{4.16}$$

Теорема 4.3. *Нехай гранична трійка для* $A(b,h)^*$ *задана формулою* (4.14). *Тоді:*

1. *Відповідна функція Вейля співпадає з* $m(\lambda,b,h)$*, а* γ*-поле має вигляд*

$$\gamma(\lambda,b,h) = W(\cdot,\lambda)\begin{pmatrix} 1 \\ -m(\lambda,b,h)\end{pmatrix}. \tag{4.17}$$

2. *При фіксованому* $\lambda \in \mathbb{C}_+$ *множина значень* $m(\lambda,b,h)$ *заповнює коло* $C_b(\lambda)$ *в* $\mathbb{C}$ *з центром*

$$\widetilde{m}_b(\lambda) = \frac{w_2(b,\lambda)^* J w_1(b,\lambda)}{w_2(b,\lambda)^* J w_2(b,\lambda)} \tag{4.18}$$

і радіусом

$$r_b(\lambda) = \left(2\operatorname{Im}\lambda \int_0^b w_2(x,\lambda)^* H(x) w_2(x,\lambda)\,dx\right)^{-1}. \tag{4.19}$$

3. *Круг* $K_b(\lambda)$*, обмежений колом* $C_b(\lambda)$ *характеризується нерівністю*

$$\int_0^b \gamma(x,\lambda,b,h)^* H(x)\gamma(x,\lambda,b,h) \le \frac{\operatorname{Im} m(\lambda,b,h)}{\operatorname{Im}\lambda}. \tag{4.20}$$

Доведення. (1) випливає з (4.14) і (4.15), оскільки

$$\Gamma_0\Psi(\cdot,\lambda) = 1, \quad \Gamma_1\Psi(\cdot,\lambda) = m(\lambda,b,h).$$

Зауважимо, що відповідне γ-поле співпадає з $\Psi(\cdot,\lambda)$, тобто в силу (4.15) виконується (4.17).

З рівності отримуємо, що $m(\lambda,b,h)$ належить до кола

$$\int_0^b \begin{pmatrix} 1 & -m(\lambda,b,h)^* \end{pmatrix} H(x)W(x,\lambda) \begin{pmatrix} 1 \\ -m(\lambda,b,h) \end{pmatrix} dx = \frac{\operatorname{Im} m(\lambda,b,h)}{\operatorname{Im}\lambda}. \tag{4.21}$$

Оскільки дробово-лінійне перетворення (4.16) переводить $h = -\dfrac{w_{22}(b,\lambda)}{w_{21}(b,\lambda)}$ в ∞, то $h = -\overline{\dfrac{w_{22}(b,\lambda)}{w_{21}(b,\lambda)}}$ переходить у центр кола $C_b(\lambda)$

$$\widetilde{m}_b(\lambda) = \frac{w_{12}(b,\lambda)w_{21}(b,\lambda)^* - w_{22}(b,\lambda)^* w_{11}(b,\lambda)}{w_{21}(b,\lambda)^* w_{22}(b,\lambda) - w_{22}(b,\lambda)^* w_{21}(b,\lambda)},$$

що співпадає з (4.18).

Радіус кола $C_b(\lambda)$ може бути знайдений з рівності

$$r_b(\lambda) = \left| \frac{w_2(b,\lambda)^* J w_1(b,\lambda)}{w_2(b,\lambda)^* J w_2(b,\lambda)} - \frac{w_{21}(b,\lambda)}{w_{22}(b,\lambda)} \right|. \tag{4.22}$$

Оскільки

$$\begin{aligned} &(w_{21}(b,\lambda)^* w_{12}(b,\lambda) - w_{22}(b,\lambda)^* w_{11}(b,\lambda))\, w_{22}(b,\lambda) \\ &\qquad - (w_{21}(b,\lambda)^* w_{22}(b,\lambda) - w_{22}(b,\lambda)^* w_{21}(b,\lambda))\, w_{21}(b,\lambda) \\ &\qquad\quad = -w_{22}(b,\lambda)^* (w_{11}(b,\lambda) w_{22}(b,\lambda) - w_{21}(b,\lambda) w_{12}(b,\lambda)) = -w_{22}(b,\lambda)^*, \end{aligned}$$

то

$$r_b(\lambda)^{-1} = \left| w_2(b,\lambda)^* J w_2(b,\lambda) \right|. \tag{4.23}$$

З тотожності (3.14) отримаємо

$$w_2(b,\lambda)^* J w_2(b,\lambda) = w_2(b,\lambda)^* J w_2(b,\lambda) - w_2(0,\lambda)^* J w_2(0,\lambda) = (\bar\lambda - \lambda) \int_0^b w_2(x,\lambda)^* J w_2(x,\lambda)\, dx. \tag{4.24}$$

Рівність (4.19) випливає з (4.23) і (4.24). □

Наслідок 4.4. *Круги $K_b(\lambda)$ вкладені одне в одне $K_{b_2}(\lambda) \subset K_{b_1}(\lambda)$ при $b_1 < b_2$. При цьому можливо наступне:*

1. *або* $\bigcap\limits_{b>0} K_b(\lambda)$ *містить одну точку і тоді існує єдиний розв'язок* $\Psi(\cdot, \lambda)$ *системи* (3.9)*, який належить* $L^2_H(0, \infty)$

2. *або* $\bigcap\limits_{b>0} K_b(\lambda)$ *є граничний круг* $K_\infty(\lambda)$ *і тоді кожний розв'язок системи* (3.9) *належить до* $l^2_H(0, \infty)$.

Зрозуміло, що в першому випадку маємо $\dim \mathfrak{N}_\lambda = 1$, а в другому — $\mathfrak{N}_\lambda = 2$.

З загальної теорії розширень симетричних операторів випливає, що для всіх $\lambda \in \mathbb{C}_+$ одночасно має місце випадок граничної точки, якщо це трапляється для однієї точки $\lambda_0 \in \mathbb{C}_+$.

Означення 4.5. Будемо говорити, що для системи (3.9) має місце

1. випадок граничної точки, якщо $K_\infty(\lambda)$ складається з однієї точки для всіх $\lambda \in \mathbb{C}_+$;

2. випадок граничного круга, якщо $K_\infty(\lambda)$ — це круг для всіх $\lambda \in \mathbb{C}$.

В першому випадку $n_\pm(T_0) = 1$, а в другому $n_\pm(T_0) = 2$.

Наслідок 4.6 (Аналог теореми Вейля)**.** *Нехай* $H \in L^1_{loc}[0, \infty)$. *Тоді існує принаймні один розв'язок системи*

$$Jy' = \lambda H y,$$

який належить до $L^2_H(0, \infty)$.

4.3 Граничні трійки для канонічної системи у випадку граничної точки в ∞

Теорема 4.7. *Система* (3.9) *має випадок граничної точки в* b *тоді і тільки тоді, коли* $\operatorname{trace} H \notin L^1(c, b)$ *для* $c < b$.

Доведення. Якщо $H \in L^1[c, b)$ для деякої точки $c \in [0, b)$, то система (3.9) є регулярною в точці b, тобто оператор T_0 має індекси дефекту $(2, 2)$. Це означає, що для системи (3.9) має місце випадок граничної точки в b.

Навпаки, припустимо, що для системи (3.9) має місце випадок граничного круга в b. Тоді всі точки з $\mathbb{C}$ є точками регулярного типу і індекси дефектного підпростору оператора T_0 дорівнюють $(2, 2)$. Для точки $\lambda = 0$ маємо 2 лінійно незалежних розв'язки системи (3.9)

$$Jy' = 0$$

$y_1 \equiv e_1$ і $y_2 \equiv e_2$, які належать до $L^2_H(c,b)$. Тоді

$$\int_0^b \operatorname{trace} H(x)\,dx = \int_0^b (H(x)e_1, e_1) + (H(x)e_2, e_2)\,dx = ||y_1||^2_{L^2_H(c,b)} + ||y_2||^2_{L^2_H(c,b)} < \infty,$$

тобто $\operatorname{trace} H \in L^1(c,b)$. $\square$

Означення 4.8. Якщо для системи (3.9) має місце випадок граничної точки в b, то з Означення 4.5 випливає, що існує єдине значення $m_\infty(\lambda)$ для кожного $\lambda \in \mathbb{C}_+$ таке, що $\Psi(\cdot,\lambda) = W^T(\cdot,\lambda)\begin{pmatrix} 1 \\ -m_\infty(\lambda) \end{pmatrix}$ належить до $L^2_H(0,b)$. Коефіцієнт $m_\infty(\lambda)$ називають коефіцієнтом Вейля-Тітчмарша системи (3.9), а відповідний розв'язок системи $\phi(\lambda)$ називають розв'язком Вейля.

Функція Вейля $m_\infty(\lambda)$ знаходиться за формулою

$$m_\infty(z) = \lim_{x\to\infty} \frac{w_{11}(x,z)h + w_{12}(x,z)}{w_{21}(x,z)h + w_{22}(x,z)}, \tag{4.25}$$

причому границя в (4.25) не залежить від вибору $h \in \mathbb{R}$.

Лема 4.9. *Якщо $H \notin L^1(0,b)$, то для всіх $(f,g) \in \mathcal{T}$ має місце*

$$\lim_{x\to b} f_0^* J f_0 = 0 \tag{4.26}$$

і область визначення мінімального лінійного відношення $\mathcal{T}_0$ задається рівністю

$$\operatorname{dom} \mathcal{T}_0 = \{f_0 \in \operatorname{dom} \mathcal{T} : f_{01}(0) = f_{02}(0) = 0\} \tag{4.27}$$

Доведення. Нехай u, v — функції, визначені в (4.4), які є фінітними в околі точки b. Оскільки $n_\pm(T_0) = 1$, то

$$\dim(\operatorname{dom} \mathcal{T} / \operatorname{dom} \mathcal{T}_0) = n_+(\mathcal{T}_0) + n_-(\mathcal{T}_0) = 2$$

і тому кожна функція з $\operatorname{dom} \mathcal{T}$ допускає представлення

$$f_0 = h_0 + c_1 u + c_2 v. \tag{4.28}$$

Оскільки u, v є фінітними в точці b, то

$$\lim_{x\to b} f^* J u = \lim_{x\to b} f^* J v, \quad \forall f \in \operatorname{dom} T. \tag{4.29}$$

Далі з Теореми 3.17 випливає, що для $(f,g) \in T$, $(h,k) \in T_0$

$$0 = \langle g, h\rangle - \langle f, k\rangle = \lim f_0^* J h_0.$$

Тому має місце (4.26). Рівність (4.27) випливає з (4.28) і (3.14). $\square$

Теорема 4.10. *Нехай $H \notin L^1(0,b)$. Тоді для системи (3.9) має місце випадок граничної точки в b. При цьому:*

1. *Сукупність $\{\mathbb{C}, \Gamma_0, \Gamma_1\}$, в якій*

$$\Gamma_0 \widehat{f} = f_{01}(0), \quad \Gamma_1 \widehat{f} = -f_{02}(0), \tag{4.30}$$

утворює граничну трійку для $\mathcal{T}$.

2. *Відповідна функція Вейля співпадає з коефіцієнтом Вейля-Тітчмарша $m_\infty(\lambda)$.*

Доведення. Я було показано в Лемі 4.9

$$\lim_{x\to\infty} f_0^* J h_0 = 0 \quad \forall (f,g),(h,k) \in T.$$

Тому рівність (3.14) приймає вигляд

$$(h,g)_{L^2_H} - (k,f)_{L^2_H} = -f_0^* J h_0 \Big|_0 = f_{01}^*(0) h_{02}(0) - f_{02}^*(0) h_{01}(0). \tag{4.31}$$

Це доводить формулу (2.4). Сюр'єктивність відображення випливає з представлення (4.28).

Твердження (2) випливає з рівностей

$$\Gamma_0 \Psi = \Gamma_0 \begin{pmatrix} w_{11} - w_{21} & m_\infty(\lambda) \\ w_{21} - w_{22} & m_\infty(\lambda) \end{pmatrix} = w_{11}(0,\lambda) - w_{21}(0,\lambda) m_\infty(\lambda) = 1,$$

$$\Gamma_1 \Psi = -(w_{21}(0,\lambda) - w_{22}(0,\lambda) m_\infty(\lambda)) = m_\infty(\lambda).$$

$\square$

Лема 4.11. [29] Нехай дані дві канонічні системи з гамільтоніанами $H(x)$ і $\widetilde{H}(x) = H(l+x)$ для деякого $l > 0$ і $x \in [0,\infty)$. Якщо W — фундаментальна матриця системи, що відповідає H, а m і $\widetilde{m}$ — коефіцієнти Вейля, відповідні до $H(x)$ і $\widetilde{H}$. Тоді

$$m(z) = \frac{w_{11}(l,z)\widetilde{m}(z) + w_{12}(l,z)}{w_{21}(l,z)\widetilde{m}(z) + w_{22}(l,z)}. \tag{4.32}$$

Зокрема, якщо $(0,l)$ — сингулярний інтервал типу ϕ для H, тоді

$$Q(z) = \mathrm{ctg}\,(\phi) + \cfrac{1}{-zl\sin^2\phi + \cfrac{1}{\widetilde{Q}(z) - \mathrm{ctg}\,(\phi)}}, \text{ якщо } \phi \neq 0 \tag{4.33}$$

і

$$Q(z) = lz + \widetilde{Q}(z), \text{ якщо } \phi = 0. \tag{4.34}$$

Доведення. Матричні функції $W(l+x,z)$ і $W(l,z)\widetilde{W}(x,z)$ є фундаментальними матрицями для канонічної системи (3.1), отже $W(l+x,z) = W(l,z)\widetilde{W}(x,z)$ за Теоремою 3.3. Тоді з рівності

$$m(z) = \lim_{x\to\infty} \frac{w_{11}(l+x,z)}{w_{12}(l+x,z)} = \lim_{x\to\infty} \frac{w_{11}(l,z)\widetilde{w}_{11}(x,z) + w_{12}(l,z)\widetilde{w}_{21}(x,z)}{w_{21}(l,z)\widetilde{w}_{11}(x,z) + w_{22}(l,z)\widetilde{w}_{21}(x,z)}$$

отримаємо (4.32). Якщо інтервал $(0,l)$ — сингулярний інтервал типу ϕ для H, то

$$W(l,z) = I - zlHJ = \begin{pmatrix} 1 - zl\sin\phi\cos\phi & zl\cos^2\phi \\ -zl\sin^2\phi & 1 + zl\sin\phi\cos\phi \end{pmatrix}.$$

Підставивши останнє у (4.32), отримаємо (4.33) і (4.34) в якості першого кроку неперервного розвинення $m(z)$ у неперервний дріб. $\square$

РОЗДІЛ 5

ПРИКЛАДИ КАНОНІЧНИХ СИСТЕМ

Приклад 5.1. Розглянемо лінійну систему

$$Jy' = -zy \text{ на інтервалі } [0, b]. \tag{5.1}$$

Тут $H(x) \equiv I$ і $\mathcal{H} = L^2_{I_2}(0, b) = L^2(0, b) \oplus L^2(0, b)$.

Фундаментальна матриця $W(x, z)$ приймає вигляд

$$W(x, z) = \begin{pmatrix} \cos zx & \sin zx \\ -\sin zx & \cos zx \end{pmatrix}. \tag{5.2}$$

Дійсно,

$$W'(x, z)J = z \begin{pmatrix} -\sin zx & \cos zx \\ -\cos zx & -\sin zx \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 0 & -1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix} = z \begin{pmatrix} -\cos zx & \sin zx \\ -\sin zx & \cos zx \end{pmatrix} = zW(x, z)$$

і $W(0, z) = I_2$.

Знайдемо функцію Вейля, що відповідає граничній трійці (4.3):

$$\Gamma_0 W(z, x)^T c = \Gamma_0 \begin{pmatrix} c_1 \cos zx - c_2 \sin zx \\ c_1 \sin zx + c_2 \cos zx \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} c_1 \\ c_1 \sin zb - c_2 \sin zb \end{pmatrix};$$

$$\Gamma_1 W(x, z)^T c = \begin{pmatrix} -c_2 \\ c_1 \sin zb + c_2 \cos zb \end{pmatrix}.$$

Звідси знаходимо

$$\begin{aligned} M(z) &= \begin{pmatrix} 0 & -1 \\ \sin zb & \cos zb \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ \cos zb & -\sin zb \end{pmatrix}^{-1} \\ &= \begin{pmatrix} 0 & -1 \\ \sin zb & \cos zb \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ \frac{\cos zb}{\sin zb} & -\frac{1}{\sin zb} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -\frac{\cos zb}{\sin zb} & \frac{1}{\sin zb} \\ \frac{1}{\sin zb} & -\frac{\cos zb}{\sin zb} \end{pmatrix} \end{aligned} \tag{5.3}$$

Приклад 5.2. Розглянемо систему

$$Jy' = -zy \text{ на інтервалі } (0, \infty). \tag{5.4}$$

Тут $H(x) = I_2 \in L^1_{loc}[0, \infty)$, але $H \notin L^1(0, \infty)$.

Тому за Теоремою 4.10 для системи (5.4) має місце випадок граничної точки. Фундаментальна матриця системи (5.4) має вигляд (5.2), а відповідна функція Вейля знаходиться за формулою

$$m_\infty(z) = \lim_{x\to\infty} \frac{w_{11}(x,z)}{w_{21}(x,z)}.$$

Тому для $z \in \mathbb{C}_+$ отримаємо

$$m_\infty(z) = \lim_{x\to\infty} \frac{\cos zx}{-\sin zx} = \lim_{x\to\infty} i\frac{e^{-ixz}+e^{ixz}}{e^{-ixz}-e^{ixz}} = i.$$

Таким чином відповідна функція Вейля має вигляд

$$m_\infty(z) = \begin{cases} i, & z \in \mathbb{C}_+ \\ -i, & z \in \mathbb{C}_- \end{cases}$$

Приклад 5.3. Розглянемо систему (3.1) на інтервалі $(0,\infty)$ з гамільтоніаном $H(x)$, який задається наступним чином:

$$\begin{gathered} H(x) = H_j = c_{\alpha_j} c_{\alpha_j}^*,\ x \in [x_{j-1}, x_j],\ j = 1,\dots,n \\ H(x) \equiv I,\ x \in [x_n, \infty). \end{gathered} \tag{5.5}$$

Тут c_{α_j} мають вигляд $c_{\alpha_j} = \begin{pmatrix} \cos\alpha j \\ \sin\alpha j \end{pmatrix}$, див. (3.6), а x_j — точки на півосі $[0,\infty)$:

$$0 = x_0 < x_1 < \ldots < x_{n-1} < x_n.$$

Матрицант на кожному інтервалі $[x_{j-1}, x_j]$ має вигляд

$$W_j(x,z) = I - zH_jJx, \tag{5.6}$$

оскільки $W_j' = -zH_jJ$, тобто $W_j'J = zH_j$.

Зауважимо, що $H_jJH_j = 0$ і тому

$$W_jH_j = (1 - zH_jJx)H_j = H_j,$$

тобто $W_j'J =$ задовольняє системі

$$W_j'J = zH_j = zW_jH.$$

За теоремою матрицант системи (3.1) має вигляд

$$W(x,z) = (I - zl_1H_1J)(I - zl_2H_2J)\dots(I - zl_nH_nJ)i,\ z \in \mathbb{C}_+, \tag{5.7}$$

де $l_j = x_j - x_{j-1}$, $j = 1,\dots,n$.

Оскільки $H \notin L^1(0,\infty)$, то для системи (3.1) має місце випадок граничної точки в ∞ і відповідна функція Вейля знаходиться за формулою (4.25).

За теоремою функція Вейля канонічної системи з гамільтоніаном (5.5) приймає вигляд неперервного дробу

$$Q(z) = \operatorname{ctg}\alpha_1 + \cfrac{1}{-zb_1 + \cfrac{1}{a_2 + \cfrac{1}{-zb_2 + \dots \cfrac{1}{-zb_n + \cfrac{1}{i - \operatorname{ctg}\alpha_n}}}}} \tag{5.8}$$

де $b_j = l_j \sin^2\alpha_j$, $a_j = \operatorname{ctg}\alpha_j - \operatorname{ctg}\alpha_{j-1}$, $j = 1,\dots,n$.

ВИСНОВКИ

1. Знайдено вигляд граничної трійки канонічної системи у регулярному випадку.
2. Наведено класифікацію сингулярних точок канонічних систем, аналогічну класифікації Вейля для операторів Штурма-Ліувілля.
3. Знайдено вигляд граничної трійки канонічної системи у сингулярному випадку.
4. Знайдено вигляд фундаментальної матриці і функцій Вейля для зчеплення двох канонічних систем.
5. Розглянуто приклади канонічних систем як у регулярному, так і у сингулярному випадку.
6. Знайдено функцію Вейля для зчеплення кількох канонічних систем, що відповідають сингулярним інтервалам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. *Arens R.* Operational calculus of linear relations // Pacific J. Math. — 1961. — No. 11. — P. 9–23.
2. *Arov D.*, *Dym H.* Bitangential Direct and Inverse Problems for Systems of Integral and Differential Equations. — Cambridge : Cambridge University Press, 2012.
3. *Bennewitz C.* Symmetric relations on Hilbert space // Lect. Notes Math. — 1972. — P. 212–218.
4. *de Branges, L.* Hilbert spaces of entire functions. — Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, Inc., 1968.
5. *Calkin J. W.* Abstract symmetric boundary conditions // Trans. Amer. Math. Soc. — 1939. — No. 45. — P. 369–442.
6. *Coddington E. A.* Extension theory of formally normal and symmetric subspaces // Mem. Amer. Math. Soc. — 1973. — No. 134. — P. 1–80.
7. *Derkach V. A.*, *Malamud M. M.* Generalized resolvents and the boundary value problems for hermitian operators with gaps // J. Funct. Anal. — 1991. — T. 95. — C. 1—95. — ISSN 1.
8. *Derkach V.*, *Kovalyov I.* On a class of generalized Stieltjes continued fractions // Methods of Funct. Anal. and Topology. — 2015. — 21(4). — P. 315–335.
9. *Gohberg I. C.*, *Kreĭn M. G.* Theory and applications of Volterra operators in Hilbert space. Vol. 24 / trans. from the Russian by A. Feinstein. — Providence, R.I. : American Mathematical Society, 1970. — x+430. — (Translations of Mathematical Monographs).
10. *Gorbachuk V. I.*, *Gorbachuk M. L.* Boundary problems for differential operator equations. — Dordrecht : Kluwer Academic publisher, 1991. — xii+347.
11. *Herglotz G.* Uber potenzreichen mit positiven reelen Teil im Einheitskreise // Ber. Verh. Sä. Acad. Wiss. Leipzig. — 1911. — Nr. 63. — S. 501–511.
12. *Herglotz G.* Über Potenzreihen mit positiven reellen Teil im Einheitskreis // Leipziger Berichte. — 1911. — Nr. 63. — S. 501–511.
13. *Kaltenback M.*, *Winkler H.*, *Woracek H.* Generalized Nevanlinna functions with Essentially positive spectrum // J. Operator Theory. — 2006. — Vol. 55, issue 1. — P. 17–48.
14. *Kaltenbäck M.*, *Winkler H.*, *Woracek H.* Strings, dual strings, and related canonical systems // Mathemachine Nachrichten. — 2010. — Vol. 280, issue 13/14. — P. 1518–1536.
15. *Kochuei A. N.* On extentions of symmetric operators and symmetric binary relations // Matem. Zametki. — 1975. — No. 17. — P. 41–48.

16. *Krein M. G.* On resolvents of Hermitian operator with deficiency index (m,m) // Dokl. Acad. Nauk SSSR. — 1946. — No. 52. — P. 657–660.

17. *Krein M. G.* On a geeralizaton of Stieltjes investigations // Dokl. Akad. Nauk SSSR. — 1952. — No. 86. — P. 881–884.

18. *Lane A. M.*, *Tomas R. G.* R-matrix Theory of Nuclear Reaction // Rev. Mod. Phys. — 1958. — Apr. — No. 3. — P. 257–353.

19. *von Neumann J.* Allgemeine Eigenwerttheorie Hermitescher Funktionaloperatoren // Math. Ann. — 1930. — Nr. 102. — S. 49–131.

20. *von Neumann J.* Uber adjungierte Operatoren // Annals of Mathematics. — 1932. — Nr. 33. — S. 294–310.

21. *Nevanlinna R.* Über beschränkte Funktionen, die in gegebene Punkten vorgeschriebene Werte annehmen. Vol. XV. — Ann. Akad. Scient. Fenn, 1919.

22. *Pick G.* Uber die beschrankungen analytischer Funktionen welche durch vorgegebene Funktionswerte hewirkt sind // Math. Ann. — 1916. — Nr. 77. — S. 7–23.

23. *Remling K.* Spectral theory of canonical systems. — Berlin ; Boston : De Gruyter, 2018. — X+196. — (De Gruyter studies in mathematics ; 70).

24. *Riesz F.* Sur certains systemes singuliers d'équations integrales // Ann. de l'Ec. norm. — 1911. — No. 28. — P. 33–62.

25. *Riesz F.* Les systèmes d'équations linéaires à une infinité d'inconnues. — Paris, 1913.

26. *Sakhnovich L. A.* Spectral theory of canonical differential systems. Method of operator identities. — Basel : Birkhäuser Verlag, 1999. — VI+202. — (Operator Theory: Advances and Applications ; 107).

27. *Visik M. I.* On generally boundary problems for elliptic defferential equations // Trudy Moskov. Mat. Obsc. — 1952. — No. 1. — P. 187–246.

28. *Weyl H.* Über gewöhnliche Differentialgleichungen mit Singularitäten und die zugehörigen Entwicklungen willkürlicher Funktionen // Math. Ann. — 2010. — T. 68, вип. 2. — C. 220—269.

29. *Winkler H.* The inverse spectral problem for canonical systems // Integr equ oper theory. — 1995. — Vol. 22, issue 3. — P. 360–374. — DOI: `https://doi.org/10.1007/BF01378784`.

30. *Аткинсон Ф.* Дискретные и непрерывные граничные задачи / под ред. И. С. Кац, М. Г. Крейн. — Москва : Мир, 1968. — 749 с.

31. *Ахиезер Н. И.*, *Глазман И. М.* Теория линейных операторов в Гильбертовом пространстве. Т. 2. — 3-е изд. — Харьков : Вища Школа, 1978. — 288 с.

32. *Горбачук В. И.*, *Горбачук М. Л.* О самосопряженных граничных задачах с дискретным спектром для уравнения Штурма–Лиувилля с неограниченным операторным коэффициентом // Функц. анализ и его прил. — 1971. — Вып. 4. — С. 67—68.

33. *Деркач В. О.*, *Маламуд М. М.* Теорія розширень симетричних операторів і граничні задачі. Т. 104. — Київ : Інститут математики НАН України, 2017. — 573 с. — (Праці Інституту математики НАН України).

34. *Кац И. С.*, *Крейн М. Г.* R-функции — аналитические функции, отображающие верхнюю полуплоскость в себя // Дискретные и непрерывные граничные задачи / Ф. Аткинсон. — Москва : Мир, 1968. — С. 629—647.

35. *Крейн М. Г.* Определение плотности неоднородной симметричной струны поспектру ее частот // ДАН СССР. — 1951. — № 76. — С. 345—348.

36. *Крейн М. Г.*, *Нудельман А. А.* Проблема моментов Маркова и экстремальные задачи. — Москва : Наука, 1973.

ДЕКЛАРАЦІЯ ЩОДО УНІКАЛЬНОСТІ ТЕКСТІВ РОБОТИ ТА НЕВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ІНШИХ АВТОРІВ БЕЗ ПОСИЛАНЬ

____

Прізвище, ім'я, по батькові

____

Факультет

____

Шифр і назва спеціальності

____

Освітня програма

ДЕКЛАРАЦІЯ

Усвідомлюючи свою відповідальність за надання неправдивої інформації, стверджую, що подана магістерська робота на тему: «____ ____» є написаною мною особисто.

Одночасно заявляю, що ця робота:

– не передавалась іншим особам і подається до захисту вперше;

– не порушує авторських та суміжних прав, закріплених статтями 21–25 Закону України «Про авторське право та суміжні права»;

– не отримувались іншими особами, а також дані та інформація не отримувались у недозволений спосіб.

Я усвідомлюю, що у разі порушення цього порядку моя магістерська робота буде відхилена без права її захисту, або під час захисту за неї буде поставлена оцінка «незадовільно».

____

Дата і підпис студента